

Extremismus v České republice po roce 1989 a jeho vliv na dospívající mládež

David Fejta

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: David FEJTA
Osobní číslo: H118060
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Extremismus v České republice po roce 1989 a jeho vliv na dospívající mládež

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- rozbor pojmu extremismus a jeho členění
- důvody, proč mládež inklinuje k extremismu a radikalismu
- vliv extremismu na vývoj dospívající mládeže a začlenění do společnosti
- společnost a její vliv na dospívající mládež se sklonem k extremismu
- jaké trestné činnosti se mládež dopouští
- na možnosti sociální pedagogiky při nápravě tohoto stavu

Součástí práce bude sociologický průzkum.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Danics, Š. Extremismus. Praha: Triton, 2003.

Charvát, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha: Portál, 2007.

Chmelík, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha: Linde, 2001.

Kraus, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008.

Mareš, M. Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Barrister & Princi-pal: 2003.

Nakonečný, M. Úvod do psychologie. Praha: Academica, 2003.

Zoubková, I. Kontrola kriminality mládeže. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2002.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Alena Plšková

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

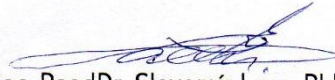
Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

DAVID FEJTA

.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně 23. 3. 2014

.....
Pědpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce „Extremismus v České republice po roce 1989 a jeho vliv na dospívající mládež“ se v komplexním kontextu zabývá evolucí extremismu v České republice v období následujícím po „sametové revoluci“ a jeho vlivem na vývoj dospívajících jedinců. Teoretická část práce podrobněji analyzuje samotný význam pojmu extremismus, jeho členění, jakož i vliv jednotlivých forem extremismu na dospívající mládež. Rovněž se zabývá jednotlivými aspekty výchovného prostředí a legislativou s ohledem na dospívající mládež. Praktická část práce se zabývá zjištěním názorů žáků ZŠ a studentů SŠ, jakým způsobem vnímají problematiku extremismu.

Klíčová slova: Extremismus, radikalismus, ekologický terorismus, symbolika, socializace, prevence, sociální pedagogika, community policing, systém včasné intervence.

ABSTRACT

Bachelor thesis "Extremism in the Czech Republic after 1989 and its Influence on Adolescents" in all-embracing context deals with the evolution of extremism in the Czech Republic in the period after the "Velvet Revolution" and its influence on the development of adolescents. In the theoretical part the paper analyzes in detail the very meaning of the term extremism, its classification as well as the influence of particular forms of extremism on adolescents. It also deals with various aspects of the educational environment and legislation with regard to adolescents. The practical part deals with the findings of primary school pupils and secondary school students opinion, how they perceive the issue of extremism.

Keywords: extremism, radicalism, environmental extremism, symbolism, socialization, prevention, social pedagogy, community policing, early intervention system.

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Dále bych rád touto cestou poděkoval všem kolegům z řad policie České republiky za jejich pomoc, podporu a zejména poskytnutí důležitých informací, které se staly nezbytnou podmínkou zdárného dokončení této práce.

V neposlední řadě bych rád projevil dík své rodině, především manželce Aleně za její trpělivost a morální podporu.

David Fejta

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 EXTREMISMUS	11
1.1 HISTORIE.....	11
1.2 DRUHY EXTREMISMU	14
1.3 EXTREMISMUS DO ROKU 1989.....	20
1.4 EXTREMISMUS PO ROCE 1989.....	23
2 VÝCHOVNÉ PROSTŘEDÍ	36
2.1 RODINA.....	38
2.2 ŠKOLA.....	42
2.3 VOLNÝ ČAS	44
2.4 EXTREMISMUS A JEHO VLIV NA DOSPÍVAJÍCÍ MLÁDEŽ	48
2.5 PREVENCE KRIMINALITY MLÁDEŽE	52
3 LEGISLATIVA VE VZTAHU K MLÁDEŽI	56
3.1 LEGISLATIVNÍ RÁMEC.....	56
3.2 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST, ZÁNİK TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI	59
3.3 OPATŘENÍ UKLÁDANÁ MLADISTVÝM.....	62
II PRAKTICKÁ ČÁST	65
4 VÝZKUM V OBLASTI VLIVU EXTREMISMU NA MLÁDEŽ	66
4.1 METODY, CÍLE VÝZKUMU A STANOVENÍ HYPOTÉZ.....	66
4.2 VÝBĚR RESPONDENTŮ	68
4.3 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	69
ZÁVĚR	83
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	85
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	88
SEZNAM GRAFŮ	89
SEZNAM OBRÁZKŮ	90
SEZNAM PŘÍLOH	91

ÚVOD

Změnou politického systému v České republice po roce 1989, návratem většiny států bývalého sovětského bloku k demokracii a tržní ekonomice, pád tzv. „železné opony“ a s tím související otevření státních hranic směrem na západ, způsobilo, že na našem území začala působit řada do té doby u nás neznámých radikálních a extremistických hnutí. Ve společnosti se objevují nové, do té doby doposud nepříliš významné sociálně patologické jevy jako drogové problémy, obchodování s lidmi, praní špinavých peněz, migrace osob a mnoho jiných. Médii a širokou veřejností sledovanou problematikou současnosti, je pak činnost radikálních a extremistických hnutí a skupin působících na našem území a s tím spojené různě intenzivní extremistické projevy proti jiným skupinám obyvatel. Do České republiky se uvedené fenomény etablovaly z jiných zemí, tak i částečně vytvořily z domácího prostředí.

Extremismus, jako problematika, je velice často prezentována médii, analyzována odborníky hledajícími její řešení, poukazuje na komplikovanost přístupu k problematice, jenž ji charakterizuje. Jak se má společnost vyrovnat s uvedenými jevy, které jej provází, není možno jednoznačně nadefinovat. Tyto jevy jsou nedělitelnou součástí demokracie, je však nutné hledat dostupné nástroje k omezení rozrůstání extremistických hnutí a jejich vlivu ve společnosti. Je nezbytně nutné snížit atraktivitu extremismu a jeho myšlenek pro jeho potencionální stoupence a to zejména z řad dospívající mládeže, která je ve svých názorech snadno ovlivnitelná.

Proč se vůbec v naší společnosti najdou lidé vzhlížející k odkazům ideologií jako je nacionalismus a fašismus? Je možné dát si vše do spojitosti se současnou společností, vládou a celým globálním světovým systémem? Proč se v současné době najdou lidé, kteří se buď sami přímo účastní aktivit organizovaných rozličnými extremistickými hnutími, nebo je jen s tichým souhlasem podporují? Jak je možno definovat profil extremisty? Bakalářská práce „Extremismus v České republice po roce 1989 a jeho vliv na dospívající mládež“ se pokouší zodpovědět a objasnit tyto a další otázky.

V první části práce je charakterizován samotný vývoj extremismu v historickém kontextu. Jeho stav do roku 1989, základním rozdělením extremismu na jednotlivé druhy a symbolikou k nim se vztahující. Dále je analyzována forma a vývoj extremismu od roku 1989 do současnosti.

Druhá část se orientuje na výchovné prostředí, jakožto významný činitel ovlivňující vývoj dítěte a dospívající mládeže. Zaměřuje se na ovlivnění vývoje dítěte v rodině, ve škole a ve volnočasových aktivitách, s ohledem na příčinný vztah k extremismu. Část pojednání je věnována i náhledu a možnostem preventivních opatření ovlivňujících samotný vývoj dospívajícího jedince.

Závěrečná část bakalářské práce je zaměřena na legislativu vztahující se k mládeži. Zde je pozornost věnována zákonu č. 40/2009 Sb., trestnímu zákoníku, zákonu č. 218/2003 Sb., zákonu o soudnictví ve věcech mládeže a taktéž zákonu č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Prezentován je i rozbor opatření, umožňující tyto legislativní normy.

Praktická část analyzuje, zda je dospívající mládež v bývalém okrese Jihlava ovlivněna extremismem a do jaké míry. Zjišťovány jsou i důvody vedoucí mládež k inklinaci k extremismu a jeho ideologickým myšlenkám.

Cílem práce je upozornit na stav prevence v této oblasti. Taktéž bych rád případným čtenářům předal praktické zkušenosti, získané při prováděném kvantitativním výzkumu a poznatky od osob ovlivňujících nebo zabývajících se výchovou mládeže v rozličných institucích. Vždyť při výchově mládeže je nutné si uvědomit podstatnou zásadu, že pro společnost je účelnější upřednostnění prevence před represí, což musí mít na mysli každá vyspělá demokratická společnost.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 EXTREMISMUS

1.1 Historie

Přesná definice a vymezení pojmu extremismus není v současné době jednotně určena. Při zkoumání uvedeného pojmu je zřejmá terminologická nejednotnost. První uvedení tohoto pojmu v plném kontextu slova bylo zadokumentováno v slovníku společenských věd ve druhé polovině dvacátého století.

Úvodem je nutné si blíže vysvětlit pojem extremismus, který lze označit za umělý, víceméně politologický nebo žurnalistický pojem. Charvát k tomuto píše: *„Slovo extrém pochází z latiny a jeho význam je „nejvzdálenější“ nebo „nejkrajnější. Lze předpokládat, že v politické teorii označuje tento pojem takovou pozici na pomyslné politické škále, která je nejvíce vzdálená od politického středu. Obvykle se však extremismus chápe jako jakákoli ideologie nebo aktivita, která směřuje proti stávajícímu politickému systému jako takovému a klade si za cíl jeho likvidaci a následné nahrazení vlastní alternativou. O této alternativě se většinou předpokládá, že nebude demokratická, diktátorská a bude porušovat lidská práva.“*¹

Jak píše k výskytu pojmu extremismus Mareš, je možné vysledovat jej ve francouzském jazyce v třináctém století, v patnáctém století v Anglii a v Německu se objevující v osmnáctém století. Počátkem devatenáctého století se pojem rozšířil v britském politickém tisku, kdy slova jako extremist a extremism byla výrazem nesmiřitelných a netolerantních pozic, tak jako u radikalismu.²

Na různé seznamy extremistických hnutí se pak velice jednoduše mohou dostat i zástupci ekologických hnutí a jiných organizací, zejména v důsledku vnímání společnosti samotného významu pojmu extremismus. Fiala uvádí: *„Vágní označení „extremismus“ je nakonec veřejností vnímáno v tom nejdoslovnějším slova smyslu: extrém je výchylka jakýmkoliv směrem, je to něco, co výrazněji vybočuje z řady. Opakem extremismu je tedy naprostá konformita. Absurdní skutečnost, že seznamy extremistů vznikly v institucích kontrolovaných politickými stranami, jejichž oficiálním heslem je podpora výrazného individualismu. Obava*

¹ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 9 -10

² MAREŠ, Miroslav, *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Barrister & principal, 2003. s. 20

z nařčení z extremismu působí na veřejnost zcela opačně. Nejlepší obranou proti případnému zařazení na podobný seznam je naprostá konformita a opakem extremisty je vůči všemu loajální občan, jenž svou aktivitu pečlivě rozděluje mezi nakupování v supermarketu a sledování televize.“³

Extremismus obecně vyjadřuje, odlišný názor na různorodá témata společenského či politického života jistým radikálním nebo osobitým způsobem. Reakce se vymykají obvyklým podobám protestu, vzdoru, povětšinou jsou nepřiměřené, často spojené s projevy agrese a netolerancí, zejména vůči odlišným skupinám či jedincům. Uvedená činnost je ideologicky motivovaná a vybočuje z ústavního rámce. Rozvíjet se však může i v rozličných skrytých latentních formách, např. zrodem nových náboženských hnutí a sekt, jejich pozornost směřuje k získání výhody majetkovému prospěchu, kdy nepoužívají k uskutečnění tohoto cíle násilné metody, nýbrž dochází k psychologickému působení na jejich členy.

Pojmu extremismus je velice blízký i pojem radikalismus. K čemuž se vyjadřuje Charvát takto: „Slovo radikální má svůj původ v latinském slově *radix*, které označuje „kořen“. Radikalismus je tedy takové jednání či řešení, které „jde ke kořenu“. Jazykově se rozhodně nejedná o ekvivalent slova extrémní a nemělo by tomu tak být ani v politické teorii.“⁴

Výraz radikalismus ve zcela volném pojetí zdůrazňuje důslednost, nekompromisnost, neústupnost ve svých názorech, přístup k systémovému řešení za jakoukoli cenu. Uvedené pojmy pak bývají velice často zaměňovány a neprávem nejsou rozlišovány. Radikálem je možné pak označit osobu průbojnou a nekompromisní. Radikalismem pak jsou směry, teorie či hnutí zasazující se o konečné, nekompromisní řešení problémů. Radikální pak mohou být svým cílem, případně svými prostředky, které k cíli vedou. Radikalismus je jakýmsi mezistupněm mezi demokracií a extremismem.⁵

Po tzv. sametové revoluci v roce 1989 došlo v České republice k postupnému rozšiřování jevů ve společnosti, souhrnně označených pojmem extremismus. Rozšíření tohoto konání bylo zcela zjevně podmíněno otevřením západní hranice, kulminací migrace osob původně mezi Českou a Slovenskou republikou a následně i se zeměmi tzv. západního bloku. Na získanou svobodu projevu lidí ve společnosti, část jedinců reagovala prosazováním

³ FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 76

⁴ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. s. 10

⁵ DANICS, Štefan, KAMÍN, Tomáš. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2008. s. 10-11

extrémních názorů a postojů poměrně razantním způsobem. Na území České republiky je extremismus výrazně ovlivňován ideologicky, což je v kontrastu se zahraničím, kde jsou dominantními faktory politické či rasové.

Doprovodným jevem extremismu, případně konání s extremistickým podtextem je narůstající kriminalita, na které se výrazně podílí i dospívající mládež, která si vytváří falešný pocit, že někam patří. Důsledky kriminality s extremistickým podtextem pociťuje dospívající mládež v brzkém věku. Ocítá se pod dohledem orgánů péče o dítě a následně i orgánů činných v trestním řízení. Jestliže nedojde k včasné nápravě, jedinec nadále pokračuje v protiprávním jednání, po dosažení zletilosti se setkává i se soudní mocí. Uvedeným procesem dochází u dospívajícího k ovlivňování především duševního vývoje.

Vyomezit termín extremismus je možno z mnoha úhlů pohledu, množstvím definic, v mnoha případech jsou tyto definice zaměřeny na konkrétní problematiku s ohledem na výklad konkrétní oblasti. Tento všeobecný termín je často zcela zástupně využíván pro různé konkrétní formy prosazování extrémních či radikálních názorů.

Oficiální stanovisko k pojmu je pak komplexně rozepsáno na stránkách Ministerstva vnitra České republiky, kde je uvedeno: *„Pojmem extremismus jsou vyznačovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku.“*⁶

Na stejných stránkách je k extremistickým postojům uvedeno, že působí svými aktivitami destruktivně na stávající demokratický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií). V právu není pojem extremismus definován. Zásadním se jeví posuzování rozhraní mezi extrémním a normálním, nalezení vhodné míry přípustného a nepřípustného chování. V souvislosti s rasově motivovanou trestnou činností se můžeme též setkat s pojmem trestná činnost s extremistickým podtextem. Jedná o ty formy trestné činnosti, kde je důvodné se domnívat, že byly extremistickými postoji motivovány či ovlivněny a jeho pohnutkou je

⁶ Ministerstvo vnitra České republiky [online]. ©2010 [cit. 2013-10-02] Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

apriorní nenávisť vyplývající z příslušnosti adresáta útoku k rase, národnosti, náboženství či k sociální skupině.⁷

Z výše uvedeného je zřejmé, že extremismus je předmětem zájmu politologie, kriminologie, sociologie či psychologie. K extremismu je potřebné přistupovat také ze sociálně pedagogického hlediska, protože se jedná o podstatné vychýlení jednotlivce případně skupiny od aktuálně obecně uznávaných norem ve společnosti a narušuje tak samotnou existenci demokratického zřízení.

1.2 Druhy extremismu

Z nejširšího úhlu pohledu lze extremismus rozčlenit na politický extremismus a nepolitický extremismus. Dělení podle toho, zda se extremisté snaží jen nerespektovat pravidla konkrétního systému, kdy se jedná o nepolitický extremismus. V případě, že se extremisté snaží o přeměnu společnosti v souladu se svojí ideologií a následně i o samotnou destrukci společenského systému, hovoříme o politickém extremismu.

Jak uvádí Danics, pod označením politický extremismus můžeme najít takové etablované jevy, mezi něž patří rozličné názory, hodnoty, postoje, stanoviska odehrávající se v diskuzích v rozličných rovinách a kontextech. Snahou je pak změna společenského uspořádání společnosti, v duchu preferované ideologie a destrukce daného politického uspořádání, se snahou o změnu státního zřízení. Můžeme hovořit o výrazné opozici, konající s ohledem na možné uchopení moci a změny politického systému. V ohrožení se pak ocitají základní principy demokratického zřízení.⁸

O nepolitickém extremismu, je možno hovořit, jako o „pouhé“ občanské neposlušnosti. Vše je založeno na prvotním souhlasu nositelů myšlenek se základními hodnotami systému a loajalitou k zákonům konkrétní demokratické společnosti i určující politické moci. Až následně vzhledem k osobním morálním principům, dochází k nerespektování a narušování pravidel společenského systému, bez ohrožení základních principů společnosti. Cílem není v žádném případě samotná změna systému. Zde bych zařadil aktivity jako squat Ladronka, skupiny graffiti a jim podobné.

⁷ Ministerstvo vnitra České republiky [online]. ©2010 [cit. 2013-10-02] Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

⁸ DANICS, Štefan, *Extremismus*. 1. vyd. Praha: Triton, 2003. s. 18

Jednotlivé formy extremismu dále diferencujeme podle konkrétního zaměření a to na extremismus pravicový, levicový, ekologický, náboženský či terorismus apod..

Přestože ideálně je levicový a pravicový extremismus protipólem, realita je komplikovanější, roli zde hraje sociálně kulturní a historický kontext, na jehož pozadí, se projevy těchto ideálních typů prolínají. Tyto protipóly se pak projevují v jednotlivých oblastech protiústavního konání s velmi rozdílnou intenzitou, často i s ohledem k různě citlivému vnímání společenské nebezpečnosti těchto protipólů.⁹

Pravicový extremismus

Pravicově extremistická hnutí jsou jakousi opozicí vůči vládě, seskupování státního aparátu, globalizaci politiky v oblasti národnostních, sociálních menšin, či životního prostředí. V umírněné formě je charakteristická provokativními nápisy, tiskovinami orientovanými proti cizincům, etnikům, národnostním menšinám. Ve své nejagresivnější podobě se projevuje ve formě vojensky organizovaných skupin, útočících na životy osob z národnostních či náboženských menšin. Často je spojován s hnutím skinheads, kdy do podvědomí vstoupily několika rasově motivovanými akcemi proti romskému etniku. Neméně závažnými je i působení motorkářských gangů a radikálních skupin zejména fotbalových fanoušků (hooligans), jejich ideologií je otevřený boj vedený mezi jednotlivými zneprátenými skupinami. Cílem většiny těchto skupin se stává vláda pevné ruky, případně likvidace určitých skupin obyvatel.

Pravicový extremismus popírá princip rovnosti lidí, v obecném kontextu řečeno se jedná o vyšší hodnocení vlastního etnika, rasy či národa a přehlížení, ponižování skupin, které jsou jiného etnika, rasy, národnosti, nebo jen jiného náboženského vyznání. Zcela popírá princip stejných politických práv pro všechny a snaží se institucionalizovat fundamentální nerovnost vycházející z původu.¹⁰

Současní pravicoví extremisté nedisponují vytvořenou komplexní ideologií, kterou by bylo možno porovnat z hlediska konzistentnosti s fašismem, případně s nacismem. Jejich ideové koncepce ponejvíce vyrůstají z nacionalistických a rasistických kořenů. Primární myšlenkou

⁹ *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. ©2010 [cit. 2013-10-02] Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

¹⁰ DANICS, Štefan, *Extremismus*. 1. vyd. Praha: Triton, 2003. s. 20

je vize, kdy hodnotu a kvalitu člověka, determinuje příslušnost k národu nebo rase. Z uvedené představy podle jejich soudu musí vznikat lidská a občanská práva, společnost má být vystavěna na zásadě monokulturnosti. Dále šíří myšlenku autoritativního politického systému, v němž splývá stát a etnicky jednolitý národ v přirozenou elitu. Maximum vůle pak vyjadřuje právě politická elita nebo charismatický vůdce, zbytečnými se jeví i kontrolní mechanismy výkonu státní správy a existence politické opozice.¹¹

Velkou hrozbou demokracie podle mého mínění, jsou skupiny s vystavěnými ideologickými myšlenkami na neonacistických a fašistických idejích, které působí významně především na dospívající mládež, svými propracovanými xenofobními, či rasistickými postoji.

Levicový extremismus

Stoupenci levicového extremismu vyvíjejí snahu o vytvoření společnosti, jenž preferuje zásadu naprosté rovnosti života, kladou značný důraz na vzájemné harmonické vztahy mezi členy občanské společnosti. Základní myšlenkou je teze sounáležitosti, úplné tolerance, dobré vůle a společenské aktivity a obětavosti. Stěžejní myšlenkou je úplné osvobození člověka od veškerých politických, ekonomických a kulturních vlivů. Předpovídají zrození nového člověka, zcela zavrhuje předchozí jednání lidstva, čímž dojde k rozchodu s dosud známými formami společenského uspořádání a dojde k nastolení stavu naprosté vyváženosti společnosti.

„Levicový extremisté usilují o „revoluční“, tzn. Zásadní převrat existujícího sociálně-politického řádu. Všichni levicový extremisté se přitom jasně hlásí k „revolučnímu násilí“. Jejich činnosti směřují v duchu dané ideologie ať už zaměřené revolučně-marxisticky nebo anarchisticky k nastolení socialisticko-komunistického systému nebo ke společnosti bez vlády. Pokud jde o militantní nejednotnou autonomní scénu – tzv. antiglobalisté – všichni odmítají panující normy, zákony a především monopol státu na násilí.“¹²

Rozdělením levicového spektra na komunismus a anarchismus, můžeme vysledovat podstatné rozdíly mezi oběma směry. Od krajní pravice (hnutí a skupiny sledují obdobné cíle), je v případě levicových skupin, zaměření jejich sledovaných politických zájmů

¹¹ DANICS, Štefan, KAMÍN, Tomáš. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2008. s. 33

¹² DANICS, Štefan, *Extremismus*. 1. Vyd. Praha: Triton, 2003. s. 26

podstatně obšírnější a v mnohém se odlišující. Levicové strany (komunistické strany) vznikaly zpravidla na bázi radikálního proudu dělnického hnutí. Vyznačovali se svým masovým a živelným rázem. V mnoha případech se stali politickým partnerem, kdy výrazným způsobem participovali na vládě a odklonili se od prvotního radikálního zaměření. Zcela opačný pól levicového spektra představuje anarchismus, jak ostatně píše Marešová, je ne zcela jednotným hnutím, založeným na úplné svobodě jednotlivce a bezmezném uplatňování jeho svobodné vůle a odmítající vše, co takto vnímanou svobodu neumožňuje (zejména stát, jakoukoli autoritu vůbec, či pořádek).¹³

Náboženský extremismus

Danics a Kamín k uvedenému uvádějí: „*O náboženském extremismu je možno uvést: „sleduje uchopení politické moci a nastolení nějaké podoby teokracie nebo závažným způsobem porušuje lidská a občanská práva (např. hromadnými sebevraždami za účelem spasení či „očistění světa“ nebo v případě islámských komunit vraždami pro čest). Zde je nutno rozlišovat na jedné straně „extremizaci“ tradičních velkých náboženských směrů a na druhé straně vize různých náboženských sekt, které jsou extremistické již ze své podstaty.*“¹⁴

V souvislosti s náboženským extremismem, je vhodné položit si otázku, zda aktivity rozličných náboženských hnutí či sekt je přiměřené hodnotit podle současných zkušeností v zahraničí či pouze podle projevů v ČR? V zahraničí na základě rozličných událostí, je nutné náboženské nebo pseudonáboženské sekty či organizace jednoznačně chápat jako latentně nebezpečné pro společnost. V české společnosti zatím náboženský extremismus zatím není v centru pozornosti.

Ekologický extremismus

Obecně pod uvedený pojem řadíme veškeré aktivity násilného prosazování zájmů, související s ochranou přírody, často je používán i výraz ekoterorismus. Pojem je spojován s motivací pro teroristickou činnost, podmíněnou myšlenkou boje za ekologii (např. životní

¹³ MAREŠOVÁ, Alena, *Kriminologické a právní aspekty extremismu* [online]. 1999 [cit. 2013-10-07]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/233.pdf>

¹⁴ DANICS, Štefan, KAMÍN, Tomáš. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2008. s. 47

prostředí, přírodu, zvířata...). Cílem je jednoznačně zastrašení státního zřízení a jeho společnosti.

K uvedenému Mareš píše, že se silícím zájmem veřejnosti o problematiku životního prostředí počátkem sedmdesátých let, začala ze strany politických sil a státních orgánů realizování ekologické politiky a přijímání ekologické legislativy. Vše stojí na základní myšlence, že je možno uložit vládě, potažmo státu péči o životní prostředí. Existuje několik směrů v ekoterorismu např. sociální ekologie (řešení následků poškození životního prostředí v sociálním kontextu), hlubinná ekologie (v podstatě se jedná o návrat k „divočině“). Mezi nejvýznamnější organizace působící v rámci ekologického extremismu je Greenpeace. Často se setkáváme ze strany ekoteroristických organizací působících v České republice (Hnutí Duha, Děti Země, Greenpeace) s provázaností na anarchistické prostředí. Nejvýznamnějšími aktivitami, na jejichž uskutečnění se podíleli ekoteroristé v období po sametové revoluci, můžeme uvést blokádu jaderné elektrárny Temelín, akce při protestech proti zasedání Mezinárodního měnového fondu v Praze v roce 2000.¹⁵

Terorismus

Terorismus je samostatnou součástí extremismu. Vlastními prostředky k dosažení politických cílů, jsou teroristické akce, vedené ve většině případů vůči civilistům. Používá metody, jako jsou bombové útoky, únosy osob či dopravních prostředků, vše vedené k vyvolání pocitu strachu u veřejnosti.

K pojmu terorismus Chmelík píše: „*Terorismus je obecně chápán jako násilná metoda činnosti extremistických hnutí, pro kterou je typické organizované a plánovité destruování a vraždění nebo hrozba těmito postupy k zastrašování a vydírání státních orgánů, obyvatelstva, za účelem dosažení určitých, ať již politických, národnostních či jiných cílů daného extremistického hnutí.*“¹⁶

„*Metodami terorismu jsou únosy, vydírání, zadržování rukojmí, pirátství, sabotáže, atentáty, pumové útoky, požáry, politické vraždy, únosy dopravních prostředků apod.*“¹⁷

¹⁵ Rexter [online]. ©2013 [cit. 2014-20-02] Dostupné z: <http://www.rexter.cz/ekoterorismus-v-ceske-republice/2004/05/01/>

¹⁶ CHMELÍK, Jan, *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. 1. vyd. Praha: Linde, 2001. 26

¹⁷ CHMELÍK, Jan, *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. 1. vyd. Praha: Linde, 2001. s. 28-29

K samotným druhům pak Mareš uvádí: Terorismus se projevuje rozličnými podobami, užívá pak rozsáhlou škálu metod a současně taktických a strategických přístupů. Můžeme jej rozdělit:

- ultralevicový
- ultrapravicový
- etnický a teritoriální
- náboženský
- ekologický
- kriminální
- psychopatologický
- single – issue¹⁸

Jako samotný teroristický akt může být posuzována byť i jen hrozba použití násilí, kdy je zřejmý záměr konkrétní skupiny hrozbu uskutečnit. Hrozba teroristických útoků v České republice je poměrně vysoká, zejména s ohledem na působení sítě nadnárodně propojených skupin majících dostatečné finanční zdroje a informace k naplnění svých cílů a mají i prostředky k přímému ohrožení životů lidí.

Darking – asociální zábava

Kdo je darker, rozvádí ve své stati Danics: „česky bychom mohli darkery označit jako stmívače nebo zhasínače, kteří cíleně a organizovaně provádějí celoplošné odpojování elektrického proudu ničením úsečků vysokého napětí. Komu se podaří vyvolat tzv. „Eliášův oheň“, je mezi zasvěcenci pokládán za hrdinu.“¹⁹

Tito asociální jedinci se tak ocitají na okraji hledáčku zájmů společnosti a kontroly příslušných orgánů státní moci, nelze ji jednoznačně schematizovat mezi projevy politického extremismu, či do kriminální aktivity s extremistickým podtextem. Z aspektu možných následků, může pak být příčinou vzniku krizového stavu v daném místě nebo i v rámci území regionu. Balancování na okraji zákona a neúcta k svému životu jako takovému je nejdůležitějším aspektem asociální činnosti darkerů. Tato komunita oslovuje převážně

¹⁸ MAREŠ, Miroslav, *Terorismus v ČR. 1. vyd.* Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 13

¹⁹ DANICS, Štefan, *Extremismus. 1. vyd.* Praha: Triton, 2003. s. 32-33

dospívající mládež. Podle policejních odborníků působí na území České republiky několik desítek darkerů.²⁰

Z mého pohledu jednoznačným nebezpečím ze strany derkerů je možnost vzniklých velkých hospodářských škod a možného negativního působení na velkou část společnosti, čímž ohrožují nejen domácnosti, ale i zdravotnická zařízení či nemocnice.

1.3 Extremismus do roku 1989

Soudobý pravicový extremismus a radikalismus se do značné míry odvolává na české a moravské dějiny, je nutné se v kontextu dotknout i celkového vývoje do roku 1989.

Ve třicátých letech 20. století v rámci středoevropského kontextu, můžeme považovat naše státní zřízení jako demokratické, Československo v tomto období bylo státem mnohonárodnostním, většina menšin u nás žijících nebyla příliš loajální k státnímu zřízení. V roce 1921 došlo k odtržení extrémně levicového křídla Československé strany sociálně demokratické, na jejímž základě vznikla Komunistická strana Československa, kdy zneužila sociálních problémů k napadání demokratického systému republiky.²¹

Po roce 1926 se do aktivní politické scény začaly zapojovat německé aktivistické strany, začaly zde výrazněji působit také fašistické organizace. K Československým fašistům se připojilo také Národní hnutí, čímž se vytvořila naprosto nová organizace – Národní obec fašistická (NOF).²²

Obecně je možno považovat český pravicový extremismus první Československé republiky, jako nepřítis významný, projevuující se výraznou ideovou nejednotností, organizace byly hojně roztříštěné a projevovaly se výraznou neochotou spolupracovat. Ve společenském rozšíření jim bránilo i časté štěpení na další frakce, čímž se stali i politicky neúspěšnými. Bezpečnost tak ohrožoval pravicový extremismus zejména množstvím nespolupracujících vnitřních a vnějších nepřátel.

²⁰ DANICS, Štefan, *Extremismus*. 1. vyd. Praha: Triton, 2003. s. 33

²¹ MAREŠ, Miroslav, *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Barrister & principal, 2003. s. 114-115

²² MAREŠ, Miroslav, *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Barrister & principal, 2003. s. 124

V mezidobí od 28. září 1938 až 14. března 1939, bezprostředně po podepsání tzv. mnichovské dohody, dochází ze strany tehdejšího ČSR k odstoupení rozsáhlých částí území Německu. Polsko zabralo Těšínsko a Maďarsku byla odstoupena část Slovenska a Podkarpatské Rusi. Dochází k principiální přeměně politického systému, ve vnitropolitickém dění pak mají hlavní slovo nedemokraté a antisemité. Dochází k vytvoření tzv. druhé republiky, pro kterou se stává příznačným, existence pravicově-autoritativního režimu a intenzivní aktivita extremisticky laděných fašistických sil.²³

Protektorát Čechy a Morava v období let 1939-1945 přináležel k totalitnímu Německu, sice s přiznanou autonomií, pouze však v teoretické rovině. Prozatímní představitelé státního zřízení působili v zahraničním odboji. Projevem pravicového extremismu z hlediska jeho vývoje v uvedeném období byla kolaborace. Pozoruhodným pak je, že nacisté dlouho odmítali snahu českých kolaborantů bojovat přímo na frontě.²⁴

K meziválečnému období je možno uvést, že nacistické myšlenky či výzvy ke kolaboraci a spolupráci, oslovily poměrně nepočetnou část našeho národa. Výrazně početnější část národa se zapojila do rozličných odbojových aktivit proti nacistům.

V kontextu tehdejší doby je možno pak označit za teroristický čin atentát na říšského protektora Heyndricha v roce 1942, kdy tento je chápán z našeho úhlu pohledu, jako vzdor Čechů proti okupantům.

Období tzv. třetí republiky mezi lety 1945-1989 po osvobození Československa a zavedení nového politického systému se vyznačovalo na dlouhé období výrazným omezením aktivit pravicového extremismu a radikalismu v českých zemích, což ještě vygradovalo po převzetí moci komunisty v roce 1948. Cestování do i ze zahraničí bylo výrazně omezeno, politicky kontrolováno, veškeré odchylky v názorech od tehdejší ideologie byly nekompromisně perzekuovány. Pravicový extremismus a radikalismus byl na ústupu. Nové vlny pravicového extremismu se u nás objevují v šedesátých letech. Mládež neovlivněná hrůznými prožitky války, popuzovala komunistický režim, napodobováním nacistického konání. Svým způsobem nešlo o přímou propagaci nacistické ideologie, spíše však o nevhodný druh recese. Jeden z významných pokusů o založení neonacistické organizace podnikl v roce 1960 Pavel

²³ MAREŠ, Miroslav, *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Barrister & principal, 2003. s. 137-138

²⁴ MAREŠ, Miroslav, *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Barrister & principal, 2003. s. 143-144

Víteček. Na počátku osmdesátých let je dokumentována neonacistická činnost severočeské skupiny Wehrwolf nebo brněnské skupiny Totenkopf.²⁵

V polovině osmdesátých let proniká pak z Britských ostrovů do uzavřeného levicového seskupení, potažmo do České republiky i skinheadská subkultura. Na těchto kořenech se začíná formovat, alespoň v jemných náznacích, česká krajní pravice, vznikem prvních skupin hnutí skinheads. Jak uvádí Charvát: „*První skinheads na našem území většinou nebyli neonacisté. Důležitější pro ně byl „lidový“ rasismus zaměřený proti Romům, případně Vietnamcům (a nikoli nutně spojený s představou „bílé nadřazenosti“, jak je tomu u neonacismu), a volání po vládě pevné ruky, která měla nahradit porevoluční zmátek.*“²⁶

Podstatným předělem pro rozvoj krajní pravice je možno považovat vznik hudební skupiny Orlík v roce 1988 (v našich poměrech první skinheadská kapela, protagonisty byl Daniel Landa a David Matásek). V době vzniku představovala nejvýznamnější médium vznikajících idejí. Své texty měla vystavěny na bojovném antikomunismu a českém šovinismu s prvky rasismu, avšak nelze v nich nalézt prvky antisemitismu, tolik typické pro neonacismus.²⁷

Vývoj krajní levice na rozdíl od krajní pravice pak byl ve své diferenciaci úplně odlišný, od šedesátých let dochází k vytváření nepočtené disidentské levice inspirované trockistickou a anarchistickou tradicí. Vše bylo ovlivněno tím, že do roku 1989 vládnoucí strana a režim odkazoval na shodnou ideologii. Krajní levice na rozdíl od pravice nerozvíjela žádnou formu vzájemné spolupráce. Důsledkem je pak rozpadnutí krajní levice na politické spektrum komunistické a anarchistické. Nedochozí pak k téměř žádnému jejich vzájemnému působení, případně ovlivňování názorovými proudy.²⁸

Období je charakteristické negativním postojem majoritní společnosti, k Romům, národnostem jiné barvy pleti, asijským přistěhovalcům, kteří v uvedeném období ve větší míře pracovali či studovali v naší republice. Kdy samotný komunistický režim vytvářel etnické napětí ve společnosti, především zákonem o trvalém usídlení kočujících osob. Následně situaci prohloubila i násilná přesídlovací politika.

²⁵ MAREŠ, Miroslav, *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Barrister & principal, 2003. s. 160-165

²⁶ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 145

²⁷ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 145

²⁸ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 141-142

Vše směřuje k zlomovému období roku 1989, k samotné tzv. sametové revoluci, kdy dochází k mohutnému rozmachu především krajně pravicových hnutí a jejich postupnému bouřlivému rozvoji, což rozvádím v dalších částech práce.

1.4 Extremismus po roce 1989

Krajní pravice po roce 1989

Rok 1989 byl pro Českou republiku, význačným a v mnoha ohledech a ve vztahu k politickému uspořádání i přelomovým obdobím, kdy po období vlády totalitního (komunistického) systému došlo ke změně na systém demokratický. Jako občané jsme získali svobodu, demokracii, která s sebou přinesla i do té doby pro naši společnost striktně izolovaného státu, mnoho nových zlovyků, problémů. Změnou politického systému, otevření hranic, návrat řady zemí bývalého východního bloku k demokracii a tržní ekonomice a s tím související pád tzv. „železné opony“, byl jedním z důvodů, které vedly k rozšíření působení řady mezinárodních kriminálních skupin a hnutí.

Extremismus ve svých rozličných formách, výrazně ovlivnil a působil na dospívající mládež. Ve společnosti se objevily nové, dosud neznámé patologické jevy, k nimž můžeme uvést kupříkladu drogové problémy, migraci, obchod s bílým masem, praní špinavých peněz a v poslední době i nebezpečný terorismus. Prvotně na počátku 90. let se projevovaly útoky verbální povahy, postupně pak nabývaly charakteru brutálního násilí, majícího své základy v rasismu, či xenofobii.

V počátcích devadesátých let dochází k masovému rozšíření hnutí skinheads, rozšířeného k nám z Německa.

Charvát k uvedenému píše, nositelem myšlenek hnutí byla v té době skupina Orlík a představovala podstatné médium nových idejí. Podstatnou roli v jejich úderných textech hrál odkaz na husitské tradice, kde vyzdvihovala vojenské úspěchy a český nacionalismus. V textech zazníval také odpor vůči Němcům a německému nacismu. Oproti tomu skupina ve svých textech běžně používala prvky rasismu („*bílá liga*“ atd.). Později vzniká skupina Braník, její odkaz byl zřejmější a skupina nakonec zcela otevřeně používala atributy svázané s neonacismem. V jejich textech se kromě agresivního rasismu, objevovaly výrazy jako „*bílá rasa*“, „*konečné vítězství*“ a další. K rozšíření hnutí skinheads mezi mládeží, přispělo oficiální vydání písní obou skupin na desce. Nástupnické skupiny se pak otevřeně hlásily

k neonacismu a přesto, že nejsou formálními politickými uskupeními, nelze jejich vliv podceňovat.²⁹

S ohledem na status organizací, existují dvě roviny, kdy část politických uskupení usiluje o registraci na ministerstvu vnitra a umožnění oficiální činnosti a zbylé uskupení jsou součástí subkultury a neusilují o získání legálního statusu.

Podle Charváta k oficiálně registrovaným politickým organizacím hnutí skinheads se zařadila Vlastenecká liga, brněnská organizace Vlastenecká fronta či pražský Národní front Castistů. K druhé skupině organizací o registraci neusilujících, patřily Národní obec fašistická, Nacionálně socialistické hnutí Evropy, avšak záhy zanikly. Velice úspěšnou se stala brněnská organizace Bohemia Hammer Skinheads (BHS).³⁰

Období následující po roce 1994 je příznačné podle Charváta vyprofilováním pravice do jedné strany, pravicově populistického charakteru (SPR-RSČ). Souběžně existovaly registrované organizace, sledující stopu konzervativního nacionalismu (Vlastenecká liga) a orientující se spíše na neofašismus (Národní fronta a Národní front Castistů). Období je charakteristické rozdělením krajní pravice na část politickou a část, která se věnovala povětšinou hudbě, rozšiřující poselství neonacistického hnutí v České republice.³¹

V souvislosti se spácháním několika rasově motivovaných vražd, se mění i přístup státních orgánů, policie začíná aktivně postupovat proti neonacistům. Do hledáčku policie se dostala i organizace Bohemia Hammer Skinheads, někteří její přední aktivisté byli uvězněni a následně došlo mezi roky 1995-1996 k jejímu zániku. Nástupnickou organizací se stala Blood and Honour (Krev a čest – heslo jednotek SS). Převzala organizaci koncertů a začala s rozšiřováním tiskovin, tzv. fanzinů (časopisů pro fanoušky).³²

Původní liknavý a benevolentní přístup policejních orgánů, neboť v prvopočátku neměla dostatek zkušeností s potíráním trestné činnosti s extremistickým podbarvením, se změnil.

Což kulminuje v roce 1999, kdy policie razantním způsobem zakročila proti pobočce Blood and Honour v Plzni, tato je zcela paralyzována a je zatčena většina vůdců. V kontextu událostí se Pražská pobočka organizace přeměňuje v seskupení Národní odpor, kdy

²⁹ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 145-146

³⁰ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 146-147

³¹ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 148-149

³² CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 150-151

několikrát usilovala o oficiální registraci s cílem stát se politickou stranou, čehož však nikdy nedosáhla.³³

Již lze říci, že původní jednoznačné odmítání vstupu do oficiální politiky, se s nástupem nové generace, významně mění směrem k politickým ambicím a veřejnému působení.

Do nového tisíciletí jak uvádí Charvát, vstupuje krajní pravice bez jediného parlamentního zástupce SPR-RSČ. Což výrazně inspirovalo další subjekty tohoto politického spektra ke zvýšené aktivitě, zvedl se zájem o získání míst v parlamentu.³⁴

Přelom let 1998-1999 je podle Charváta charakterizován, vznikem Národní aliance a získáním registrace na MVČR. Organizace vystupuje agilně, organizuje demonstrace, koncerty a vyvolala proces seskupení na neonacistické scéně. V prohlášeních a vystoupeních popírá holocaust a domáhá se svržení systému. Opětovně se aktivizuje Vlastenecká fronta, tato spolupracuje s Vlasteneckou frontou s Národním odporem i Národní aliancí. Názorové neshody uvnitř Vlastenecké fronty, podmiňují vznik subjektu Vlast.cz, uskupení, které se distancovalo od otevřeného neonacismu a neofašismu. Dochází k útlumu aktivit těchto subjektů, v roce 2000 dochází k rozpuštění Národní aliance a její přerodu v Národně sociální blok, nedošlo však k její registraci ze strany MVČR. Byl zvolen nový název Prává alternativa, došlo tímto k faktickému přetransformování na nacionalistické ideje s preferencí sociální tematiky, projekt skončil neúspěchem a další působení směřovalo zejména do subkultury.³⁵

Moderní současnost krajně pravicové scény

Podle Charváta po rozpadu Národně sociálního bloku v letech 2002-2005 a jeho přesunu do Národního odporu a zákazu Vlastenecké fronty, dochází k rozpadu Národně sociálního bloku. Prosazují se malé subjekty, např. Národní strana, vznikající mezi roky 2000-2002. Jejím zaměřením byla agresivní nacionalistická-populistická propaganda s distancí od neonacismu. Dále byla založena strana Národní sjednocení, která reprezentovala fundamentálně katolický proud krajní pravice. Na základech bývalé Republikánské mládeže

³³ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 150-151

³⁴ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 151

³⁵ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 151-153

vznikla roku 2003 Dělnická strana. Všechny strany dlouho hledaly cestu ke spojení v mocenském boji, společnou řeč našli až v průběhu roku 2005.³⁶

Pravicový extremismus prochází průlomovým obdobím. Dochází k rozpuštění Dělnické strany, jejíž vznik je datován do roku 2003 a zrušena je rozhodnutím Nejvyššího správního soudu roku 2010, kdy soud dospěl k přesvědčení, že strana znamenala vážné riziko ohrožení základních principů demokracie, v souvislosti s ideovým provázáním na nacionální socialismus, neonacismus a podpoře násilí, mimo jiné i požadovala zrušení sociální podpory pro imigranty. Pro dokreslení situace je možno uvést, konflikt na litvínovském sídlišti Janov roku 2008, nekompromisní vystoupení proti romské menšině. Dochází k rychlému ukončení činnosti strany z aktivity odpovědných státních orgánů. Následně dochází k propojení na radikální frakci Národní odpor, nejrozšířenější uskupení pravicového extremismu posledních let.

Jak uvádí Charvát k událostem po roce 2005, došlo na krajně pravicové scéně k vyjednávání o společné volební koalici pro volby v roce 2006. Vznikla koalice Národní pětka (složené z Národní strany, Dělnické strany, Národního sjednocení, Republikánů Miroslava Sládka a Českého hnutí za národní jednotu). Dochází k stírání rozdílů, mezi registrovanými a neregistrovanými seskupeními. Ještě před volbami došlo k rozkolu v koalici, kdy Dělnická strana a Národní sjednocení opustily koalici a založili uskupení Právo a spravedlnost, ve volbách ovšem neúspěšnou.³⁷

Mezi neregistrované strany se řadí skupina Národní korporativismus, založená v roce 2005. Její ideologie vyrůstá z neonacistického prostředí. Nejvlivnější v tomto segmentu zůstává v tomto období Národní odpor. Svoji aktivitu hnutí Národní odpor spíše zaměřovalo na soukromé akce a z iniciativy této skupiny byly iniciovány bojůvky Anti-antifa k útokům na názorové odpůrce.³⁸

Z uvedeného je patrné, že neúspěch veškerých krajně pravicových uskupení, je spojen hlavně s neochotou aktivní spolupráce s ostatními subjekty v segmentu. Kdy je zřejmá značná roztržičnost ideologických názorů na změny ve společenském systému. Pročež nikdy nedosáhly masovosti v rámci politického spektra.

³⁶ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 153-154

³⁷ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 154-155

³⁸ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 155-156

Krajní levice po roce 1989

K porevolučnímu vývoji píše Charvát, že se začalo utvářet Československé anarchistické sdružení (ČAS), představující volné sdružení aktivistů. Názorově oscilovali na rozhraní volně chápaného anarchismu a radikálního liberalismu, upínali se k individuálním protestům a lpěli na ochraně přírody. Stěžejní otázkou pro ně byl antimilitarismus. Vydávali časopis A-kontra, jejich hlavní medium. Po následných sporech o spolupráci s KSČM, vychází nový časopis Autonomie, který věnoval prostor politické a osobní autonomii ve společnosti. Z jeho autorů se následně vytvořila Anarchistická federace (AF), jednalo se o neorganizované sdružení, s důrazem na úplné odmítání spolupráce s KSČM i s organizacemi trockistů. Anarchistické hnutí se přiklonilo k myšlenkám nástupnické Anarchistické federace a Československé anarchistické sdružení roku 1992 zaniká. Objevuje se myšlenka anarchosyndikalismu.³⁹

Charvát dále k situaci uvádí, v reakci na opakované útoky fašizujících skinheads, se vytváří militantní antifašismus, využívala ideologii anarchismu a neuznávala spolupráci se státními orgány. Období bylo završeno v podkresu tragických událostí pokusu o atentát na předsedu KSČM Jiřího Svobodu. Obviněn byl aktivista Petr Wohlmuth, trestný čin mu sice nebyl prokázán, avšak mediální obraz měl nepříznivý vliv na vnímání anarchistického hnutí.⁴⁰

Podle Charváta po roce 1993 dochází k prosazování nezávislých, decentralizovaných a radikálních odborů, vše s ohledem na přípravu organizace generální stávkou, tak jak ji prosazovala Anarchosyndikalistická federace (ASF), k níž došlo v roce 1994. Vše směřovalo k pokusu o opětovné vyvlastnění výrobních prostředků a zavedení samosprávné decentralizované společnosti. Hlavním mediálním zpravodajem byl časopis Autonomie. Časopis mimo politické zprávy, řešil i problematiku kontrakultury a squattingu (redakce byla propojena se známým českým sguattem Ladronka, existujícím mezi roky 1993-2003). Roku 1995 vzniká časopis Svobodná mysl, vyvíjí snahu upoutat články na organizovanost anarchistického hnutí a jeho bojového ducha, zaměřuje se i na překlady původních anarchistických autorů a vlastní interpretační statě. Z osobností tohoto časopisu vzniká v roce 1995 Česká anarchistická federace (ČAF). Ideovou myšlenkou strany se stává odstranění kapitalistického systému a nahrazení svobodnou společností volné dohody. V organizaci se vytvořily dvě soupeřící frakce, jedna reprezentovala sociální anarchismus

³⁹ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 161-162

⁴⁰ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 162

ryze zaměřený na politickou činnost a distancovala se od anarchismu životního stylu, druhá pak preferovala hlubinou ekologii a „zelený“ anarchismus. Období charakterizuje narůstání násilné aktivity neonacistů vůči anarchistům, což vedlo anarchistickou jednotu k přehodnocování pacifismu.⁴¹

Podle Charváta dochází v průběhu roku 1996 k začlenění Československé anarchistické federace (ČSAF) za řádného člena International Workingmen's Association (IWA). Kulminuje napětí mezi redakcemi Autonomie a Svobodné myslí, dochází i k vnitřnímu pnutí uvnitř samotné ČSAF, mezi jejich ekologickou a sociální frakcí. Redakce Svobodné myslí, přejmenované na Svobodnou práci, organizaci ČSAF opustila a zakládá organizaci Federace sociálních anarchistů (FSA), stojící na anarchismu jako politické doktríny. V roce 1996 vzniká i česká pobočka Antifašistické akce (AFA), se zaměřením na konfrontaci fašizujících skinheads. Vydává časopis Antifa News, později přejmenovaný na Akce. Období je příznačné pro chápání aktivistů anarchistického hnutí, kdy pojmají anarchismus primárně jako politickou záležitost a ne jako část subkulturního prostředí.⁴²

Pro období přelomu tisíciletí je pro levicovou scénu podle Charváta charakteristickým, zvýšená aktivita anarchistických organizací, ovlivněné aktivizací militantních součástí anarchistické scény v boji proti neonacistickým skinheads a novým fenoménem street party. Politické postoje byly publikovány ve vydávaných časopisech. Street party jako pouliční zábava, byly od samého počátku provázeny výtržnostmi, ničením provozoven nadnárodních řetězců. Médii i anarchisty byly vnímány jako příprava na protestní akce proti Mezinárodnímu měnovému fondu, které proběhly v roce 2000 v Praze. V roce 2000 vzniká Iniciativa proti ekonomické globalizaci (INPEG), nejednalo se o pevné uskupení, organizace zastřešovala skupiny radikálních odpůrců globalizace. Po roce 2000 dochází k vzestupu anarchistické i neonacistické scény a zvýšené aktivitě antifašistických skupin, či stupňující se snahy neonacistů ke vstupu do politiky, prostřednictvím Národně sociálního bloku. Uvedené přispělo i k aktivizaci činnosti organizace AFA kolem roku 2000, následující rok však došlo k jejímu rozpadu. Její členové přešli do organizace Národní odpor, organizace veřejně propagující myšlenky návratu k násilným akcím a zamítala jakékoli politické aktivity.⁴³

⁴¹ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 163-164

⁴² CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 164

⁴³ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 165-166

Moderní současnost krajně levicové scény

Období po roce 2002 je podle Charváta charakterizováno utlumením aktivit. Stagnace aktivit anarchistického hnutí, byla do značné míry ovlivněna atmosférou ve společnosti, která byla po násilnostech při zasedání MMF v Praze ryze nepřátelská. Po zasedání MMF a Světové banky pak zaniká i formálně vytvořená skupina INPEG. K drobné zvýšené aktivitě dochází roku 2005, v důsledku policejních zásahů proti nelegální technoparty CzechTek. Techno scénu, však nemůžeme vnímat jako politicky agilní. Nárůst neonacistických a krajně pravicových aktivit v letech 2006, 2007, vyvolává další aktivitu antifašistické scény. Protesty anarchistů, se však zaměřují téměř výhradně jen proti umístění radarové základny na našem území. Skupiny jako ČSAF a FAS, i přes úřední existenci prochází dlouhodobým útlumem.⁴⁴

Moderní současnost extremistických hnutí

Jak uvádí k vývoji extremismu situační zpráva Ministerstva vnitra za 3. čtvrtletí roku 2013, v rámci krajně pravicové scény byla zaznamenána aktivita především ze strany neregistrovaného sdružení Čeští lvi, potažmo projektu Demokratické strany pracujících a to zejména při akcích v sociálně-vyloučených lokalitách. Projekt měl prvotní ambice konkurovat Dělnické straně sociální spravedlnosti, avšak stal se poměrně neúspěšným. Také klesá podpora Dělnické strany sociální spravedlnosti, rozšířením svého programového spektra se stala strana méně zajímavou pro radikálně uvažující přívržence, čímž současně došlo ke zvýšení potenciálu k oslovení nespokojené části populace. Narůstá agresivita účastníků pořádaných protestních akcí, čtenější jsou násilné konfrontace s policií. Do těchto se již nezapojují jen organizační složky, stoupenci pravicového extremismu a hooligans, ale i další zúčastnění přívrženci. Zvýšenou činnost je možno vysledovat i u bývalých aktivistů Národního odporu, související s aktivitami Evropské fronty solidarity na podporu Sýrie a „srbského“ Kosova. Stěžejním pro jejich iniciativy jsou motivy odporu proti kapitalismu, globalizaci a mezinárodnímu společenství, apod. K počtům akcí a protestů v sociálně vyloučených lokalitách jsou v této zprávě zpracovány data (viz. příloha č. 1).⁴⁵

⁴⁴ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha:Portál, 2007. s. 167-168

⁴⁵ *Policejní noviny* [online]. ©2013 [cit. 2014-21-02] Dostupné z:

<http://www.policejninoviny.cz/extremismus-souhrna-situacni-zprava-3-ctvrtleti-roku-2013.html>

Stejná zpráva ohledně vývoje krajně-levicové scény, zaznamenala aktivitu na podporu romské komunity a sociálně vyloučených lokalit a odpor proti aktivitám krajní pravice. Tematika mobilizovala sympatizanty a samotné aktivisty levice, ale i širší veřejnost. S přibývajícím počtem protestních akcí se proměňuje i taktika akcí odpůrců. Používají aktivnější přístup ve formě pasivní blokády, akcí na několika veřejných prostranstvích současně. Dochází i ke konfrontaci s pravicovými stoupenci. V souvislosti s kampaní tzv. sociálního bydlení, došlo i na happening, obsazení opuštěného domu v Praze-Pohořelci, čímž měl být připomenut zaniklý squat Landronka.⁴⁶

Na veřejnosti se pak spíše neangažovaly marxisticko-leninské a trockistické organizace. Část Svazu mladých komunistů Československa i Komunistického svazu mládeže vyvíjela aktivity v německo-polsko-českém projektu „Třídní boj na místo světové války“, která se zaměřila na kritiku údajného imperialismu a militarismu německých bank a koncertů. Další vývoj pak je ovlivněn výzvou k působení v romské komunitě a změny taktiky blokad a narušování akcí pravicových extremistů.⁴⁷

V reakci na gradující situaci kolem „*nezákonných motocyklových gangů*“, působících a vyvíjejících aktivity na našem území, byl k uvedené problematice přijat Úřadem pro odhalování organizovaného zločinu pokyn, řešící tuto problematiku. V návaznosti na vážný incident v obci Libina, okres Šumperk, ze dne 6. října 2013 mezi členy motorkářských klubů **HELLS ANGELS** a členy **OUTLAWS**, kdy na místě události byla jedna osoba usmrcena, další zraněny a patřily do uvedené komunity. Úřadem pro odhalování organizovaného zločinu k uvedené extremistické problematice, byly uloženy úkoly složkám policie k vedení aktivního boje. Předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti páchané členy motorkářských klubů. Součástí je i příloha s vyobrazením znaků těchto skupin (viz. příloha č. 2).⁴⁸

Rozvoj zažívají také skupiny **hooligans**, kdy v časopise Policista, je uvedeno, že na našem území jich působí desítky, jedním z nejužernějších a již řešených pražskou kriminální policií je skupina „*Sparta Young*“, kde radikálním jádrem je „*Prague Boys*“ a jejich působení

⁴⁶ *Policejní noviny* [online]. ©2013 [cit. 2014-21-02] Dostupné z:

<http://www.policejninoviny.cz/extremismus-souhrna-situacni-zprava-3-ctvrtleti-roku-2013.html>

⁴⁷ *Policejní noviny* [online]. ©2013 [cit. 2014-21-02] Dostupné z: <http://www.policejninoviny.cz/extremismus-souhrna-situacni-zprava-3-ctvrtleti-roku-2013.html>

⁴⁸ Interní materiály Policie České republiky.

a aktivity jsou soustředěny na konfrontace nejen při fotbalových utkáních, ale i mimo jejich rámec, např. na diskotékách. Mají skvělé fyzické dispozice, vzhledem k zájmům o bojové sporty. Jsou velkým ohrožením ostatních občanů společnosti a nejen uvedené komunity.⁴⁹

Stěžejní bezpečnostní hrozbou se podle mého názoru v současnosti jeví konkrétní forma šíření ideologie extremismu masmédií (televizní přenosy, internet atd.). Široká dostupnost internetu zvyšuje možnosti rozličných extremistických skupin k volnému šíření jejich ideologie zejména mezi školní mládeží. Možnosti svobodného osobního projevu v dnešním globálním prostředí je takřka neomezená a stává se značně nebezpečným nástrojem podporujícím šíření extremismu, řadit sem můžeme zejména masové komunikační sítě, jako jsou Facebook či Twitter. V případě, že je přívrženec těchto idejí vybaven vhodnou technikou, lze jej problematicky najít, omezit, případně blokovat v jeho aktivitě. Závěrem je možno vysledovat přesun problematiky šíření extremismu ze samotných ulic do tzv. kyberprostoru, kdy otázka monitoringu a řešení této problematiky jednoznačně přináleží speciálním útvarům policie.

1.5 Symbolika

Pro správný vhled do problematiky symboliky je nutno objasnit některé základní pojmy a jejich účel v hnutích extremistů. Podstatnými jsou pojmy jako **symbol**, **symbolika**, **emblém** a **runa**.

Jak k pojmu **symbol** uvádí Chmelík, jde o označení určitého stavu nebo veličiny, označení abstraktního pojmu, obrazné vyjádření daného jevu. Charakteristickým příkladem mohou být písmena abecedy, číslice, chemické či fyzikální veličina jakož i zkratky pro označení míry a jiné. Většina symbolů je převzata z počátku křesťanství, některé pochází z řecké a římské mytologie, každé božstvo mělo svůj symbol.⁵⁰

K významu pojmu **emblém** Chmelík uvádí, slovo je francouzského původu, jenž je synonymem symbolu, znázorňuje odznak příslušnosti konkrétní osoby k povolání, vlastnosti. Časté užití emblémů je v heraldice. V moderním pojetí pojmy symbol a emblém mají téměř totožný společný význam.⁵¹

⁴⁹ ŠULC, Vladan. Bude bitka, hej!. *Policista*. 2013, č. 5, s. 4.

⁵⁰ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. 1. vyd. Praha: Armex, 2000. s. 26

⁵¹ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. 1. vyd. Praha: Armex, 2000. s. 26

Symbolika je podle stejného autora naukou o vytváření a významu symbolů, jejich nošení a používání. Historicky za předchůdce symboliky můžeme považovat hieroglyfiku, tzv. obrazové písmo starých Egyptů, zobrazující božstva nebo i mravní ideje lidskou či zvířecí podobou.⁵²

Vyjma symboliky v provedení grafickém, se vyskytuje nespočetná řada jiných symbolik. Mezi nimiž můžeme uvést symboliku barev, čísel, křížů, verbální či runovou symboliku.

Runa je podle Chmelíka starobylým, germánským hláskovým písmem, typické je výrazně hranatým a ostrým provedením. Z původu názvu je velice pravděpodobně odvozeno ze staroněmeckého „raunen“, jenž je možno volně přeložit „šeptati“, z čehož vyplývá, že se jednalo o tajné písmo, využívané při náboženských obřadech. Inspiraci runovým písmem můžeme zcela zjevně rozpoznat i u fašistické diktatury za druhé světové války. Kdy některé z těchto symbolů byly touto diktaturou převzaty ke grafickému, symbolickému projevu osobních vlastností (árijské) rasy. Taktéž vyjadřovali sounáležitost s touto ideologií.⁵³

Publikace a nápisy spojené s kulturou skinheads často využívají runové písmo, kdy návratem do minulosti, příslušníci hnutí, poněkud zprostředkovaně přes dávnověké rituály, vyvíjejí snahu o únik z každodenní reality.

Proč je symbolika toliko důležitou pro extremistické hnutí a seskupení? V první etapě se jedná o pouhý únik od určité skupiny lidí, v období velkých životních zvrátů a boření původních představ o životě. Symbol se rychle stane modlou, ke které osoba vzhlíží, je pro ni oporou, únikem z bezvýchodné situace a postupně se pro ni stává i životní ideou, která nahradí skutečnost. Výsledkem změn v osobnosti, je přestavění žebříčku hodnot a změna života ovlivněná novou představou o světě a samotném řádu společnosti.

Druhou etapou je samotné začlenění do komunity hnutí, do komunity rovnocenných, úspěšných s reálnou možností subjektivního podílu na úspěchu. Nápomocí je jistá forma vojenské organizace. Příkladem může být hnutí skinheads, kdy značnou působnost na ostatní členy hnutí má vůdce. Jejich život se vymezuje v konkrétních, přísných mezích, kterým se dobrovolně podřizují, mají před sebou konkrétní cíl a cestu jak tohoto cíle dosáhnout.

⁵² CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. 1. vyd. Praha: Armex, 2000. s. 27

⁵³ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. 1. vyd. Praha: Armex, 2000. s. 27-28

K příkladu **symboliky barev**, např. v hnutí skinheads dominují tři barvy. Vycházející z charakteristických symbolů fašistické diktatury, bílá barva vyjadřuje čistotu rasy, červená barva je symbol ohně nebo pokrevního svazku, černá pak značí smrt zároveň i odhodlání.

V **symbolice slov a čísel** je základem ideologie Adolfa Hitlera, kdy je záměrně zaměňována s číselnými symboly. Podstatou filozofie je nahrazování písmen z abecedy pořadovým číslem. Dále pak se vyskytují zkratky, kdy při prvním pohledu na ně, není jejich význam zřejmý. Vyskytují se také výtvořky, nepocházející z historie, můžeme říci novotvary.

K výběru některých typicky se vyskytujících Milo ve své publikaci uvádí:

- **14 WORDS, nebo 14 slov** – „My musíme zabezpečit existenci našich lidí a budoucnost pro naše bílé děti.“ Věta se stala bojovým pokřikem hnutí White power.
- **88** – 8. písmeno abecedy je H a v kombinaci obou vystihuje pozdrav „Heil Hitler!“. Často užívanou formulací je v textech neonacistů.
- **18** – zkratka iniciál Adolfa Hitlera – A je první písmeno abecedy a H je osmé (užití např. v názvu COMBAT 18 – teroristická organizace)
- **RAHOVA** – zkratka anglického hesla Racial HOly WAr, v překladu vyznačuje Rasovou svatou válku. Označuje boj až na hranici smrti za právo na život, za „naši“ kulturu.
- **Blood&Honour** – z němčiny Blut und Ehre - Krev a Čest. Heslo používali Hitler jugend a jednotky SS. V současném období je využíváno jako název neonacistické organizace skinheadů. Rozšířeno je užití na nášivkách a dalších podpůrných materiálech.
- **White Power (WP)** – bílá síla, bílá moc – ideologie hnutí povyšujících bílou rasu nad jiné, rozšiřující myšlenku nutného boje proti existenci ostatních ras.⁵⁴

Na všemožných předmětech spojených s uctíváním rozličných kultů a ideologií mezi něž můžeme zařadit nášivky, trička či publikace, se objevuje nespočet dalších emblémů. Hojně jsou využívány emblémy používané fašistickými divizemi SS. Hnutí skinheads využívá symbol klíče, emblém se znakem smrtihlava - v kompletu se zařatou pěstí.

K hojně využívanému emblému **Totenkopf** – **smrtíhlav** uvádí Milo, že „*byl původně používaný elitními jednotkami pruského království, od kterých ho přebrali v druhé světové*

⁵⁴ MILO, Daniel. *Rasistický extremismus v Slovenskej republike*. 1. vyd. Bratislava: Ľudia proti rasizmu. 2005. s. 31-33

válce jednotky SS. Spolu s černou uniformou a dvojitou sigurniou se smrtihlav stal jejich odznakem.“⁵⁵

Diference symboliky extremistických hnutí

Milo uvádí rozdělení na tři skupiny, symboly vyjadřující zjevný rasový podtext, lze z emblémů fašistických divizí zařadit zejména ty, jež užívají trigium (sedmičky v kruhu), svastiku, odálnou runu a znak SS (viz. příloha č. 3).

Další v sobě obsahují prvky rasové výlučnosti či nenávisti, potlačování práv jednotlivce a skupiny občanů, avšak nelze jednoznačně říci, že by v nich byl naplněn beze zbytku rasový motiv (viz. příloha č. 4).

Častý je pak výskyt emblémů v kombinované podobě, svastika může být nahrazena číselnou symbolikou případně keltským křížem. Rozšířená je i kombinace s nápisy vyjadřujícími nadřazenost jednotlivých hnutí nad ostatními lidmi. Nápisy jsou důležité svým psychologickým významem, poukazují na sounáležitost s určitou ideologií a jsou svým způsobem ve společnosti tolerovány (viz. příloha č. 5).⁵⁶

Hojně využívanou symbolikou je kříž, kdy je považován za nejstarší značku nebo symbol v dějinách lidské společnosti. Původně označovaly cesty k římským katakombám, kde se ukrývali křesťané. Následně byl kříž používán na rituálních předmětech a charakterizoval hrdelní trest. V současnosti bývá symbol kříže užít k označení nespravedlivě vykonaného trestu. Výjimkou pak není v současnosti ani časté zneužívání symbolu kříže rozličnými náboženskými sektami a pro protinárodní, rasové a etnické účely.

Zajímavou částí extremistické kultury je oblečení typické pro konkrétní odnože. Již se nejedná jen o vlastní ideologické přesvědčení, ale v podstatě o komplexní styl života. Původní oblečení skinheadů armádního ražení (maskáče, bomber, vojenská obuv) je pro tyto skupiny v současné době víceméně překážkou.

Milo uvádí, že došlo ke značné komercionalizaci tohoto odvětví. Velkou oblibu mezi pravicovými skinheads má značka *Lonsdale*. Název pochází ze čtyř začátečních písmen

⁵⁵ MILO, Daniel. *Rasistický extremismus v Slovenskej republike*. 1. vyd. Bratislava: Ľudia proti rasizmu. 2005. s. 33

⁵⁶ MILO, Daniel. *Rasistický extremismus v Slovenskej republike*. 1. vyd. Bratislava: Ľudia proti rasizmu. 2005. s. 33-34

Německé národně-socialistické strany pracujících (NSDAP). Dalšími výraznými značkami jsou *Fred Perry*, *Ben Sherman* či *rifle Levi Strauss a vysoké boty Doc Martens případně Getta Gripp*. Znatelná je i snaha v současné době využívat civilnější podobu oblékání, kdy se nosí značky jako je *PittBull*, *Umbro* a další. Mezi nejprogresivnější značky v oboru rozšiřující se mezi neonacisty je značka ***Thor Steinar***, kdy její emblém obsahuje dvě runy, vlčí hák (Wolfsangel) a Tyr runa (používaly je jednotky SS).⁵⁷

⁵⁷ MILO, Daniel. *Rasistický extremismus v Slovenskej republike*. 1. vyd. Bratislava: Ľudia proti rasizmu. 2005. s. 35-36

2 VÝCHOVNÉ PROSTŘEDÍ

Je možno říci, že výchovné prostředí značnou měrou ovlivňuje život jedince a rozvoj jeho osobnosti. Téma míry působení výchovného prostředí se stalo po celá staletí předmětem diskuzí a rozličných úvah. U každého jednotlivce je míra ovlivnění zcela individuální záležitostí. Vliv prostředí je pro rozvoj osobnosti značně podstatnou veličinou. Každý z nás pak disponuje maximální mírou svých schopností a záleží, jak konkrétně tuto stránku osobnosti rozvíjí. Prvním kdo jako hlavní zdroj duševních prožitků jedince a jeho bezprostřední vliv na vývoj psychiky považuje společenské prostředí a rodinu, se stal přední představitel individuální psychologie Alfred Adler.

Prostředí, podle Krause, můžeme považovat za jakousi mozaiku pozadí, na jehož základech se rozvíjejí konkrétní vlohy jedince, ať již pozitivně nebo negativně z pohledu vnímání okolí a společnosti. Prostředí, do něhož se narodíme, v němž vyrůstáme a žijeme, nás jistým způsobem ovlivňuje, působí na nás, náš vývoj směřuje konkrétním směrem. Vývoj pak probíhá pozitivním či negativním směrem. Existuje pak několik teorií – směrů výchovy, vždy je však zřejmé, že ve větší či menší míře dochází k vzájemnému prolínání kultury, výchovy a společenského života s biopsychickými vlastnostmi, vše do značné míry ještě ovlivněno geografickými podmínkami a nutnému přizpůsobení se existujícím podmínkám.⁵⁸

Podle Krause mezi prvními použil pojem „**sociální dědičnost**“, Arnošt Inocenc Bláha, významný sociolog, kdy vyjádřil přesvědčení, že mimo genetické dispozice se na jedince přenášejí i konkrétní způsoby a modely chování především rodinného prostředí. Otázkou zůstává, jaké prostředí je žádoucí pro ideální rozvoj jedince. I špatné podmínky totiž mohou mít v některých případech kladný vliv na rozvoj osobnosti, protože právě nutnost boje s nesnázemi za podpory silné konstrukce těla, vynikající inteligence, skvělého úsudku a mimořádné morálky, přináší rozvoj ušlechtilých vlastností. Pro některé jedince by podmínky byly příliš tvrdé a výsledek by byl neúspěšný.⁵⁹

Rozličné prostředí má na každého jedince zcela jiný vliv a to i s ohledem na konkrétní pohlaví. Více vlivům prostředí podléhají podle většiny výzkumů chlapci. Určení podílu, v jakou osobnost se člověk rozvine, jak žije a jak koná, zůstává v podstatě otázkou otevřenou. V počátku života se více prosazují znaky, s nimiž se člověk narodil, postupně se poměr mění

⁵⁸ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. s. 73

⁵⁹ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. s. 73-74

a jednání člověka nepoměrně více ovlivňují podmínky, v nichž se vyvíjí a vyrůstá. Prostředí může působit pozitivně, ve smyslu společensky vyžadovaného chování, případně negativně (např. alkoholik v rodině). Důležitou fází správného vývoje osobnosti je symbióza působení rodinného prostředí a výchovných snah školských zařízení.⁶⁰

Je možno uvést, že proces socializace je procesem složitým, komplexním procesem v podstatě sociálního učení, kdy usilujeme o pozitivní začlenění dospívajícího jedince do společnosti. Probíhá-li socializace úspěšně, jedinec přebírá za vlastní, veškeré sociální chování, morální jednání, hodnoty, ale také se ztotožňuje se svými sociálními rolemi v konkrétním sociálním a kulturním prostředí.

Nakonečný k procesu socializace uvádí, že sice znamená formování vlivy, vycházejícími ze sociálního i kulturního prostředí jedince, avšak podle Bandury podstatným finálním cílem zvládnuté socializace je záměna externích sankcí interní kontrolou.⁶¹

Kraus uvádí dvě funkce, **situační** funkci, podle níž každá výchovná situace probíhá vždy v určitém, konkrétním prostředí, na jakémisi pozadí (po stránce věcné, prostorové i osobnostně vztahové) ke konkrétní výchovné situaci. Vždy tak máme dvě proměnné, náš výchovný cíl, proti dané realitě (prostředí).⁶²

K objasnění **výchovné** funkce, Kraus píše, že významný podíl na rozvoji osobnosti má právě konkrétní prostředí, ovlivňující konkrétní jednání jedince. Výchovné prostředí je zcela záměrné, organizované, můžeme říci synteticky navozené, což je v kontrastním protikladu k působení prostředí, které je živelné, přirozené a vlastně v jisté výhodě. Vhodnou volbou podmínek, formou tzv. nepřímého výchovného působení, kdy vychovatel nevstupuje do situace a nechává vhodně navozené podmínky působit na jedince, je možno podstatně lépe ovlivnit konečný výsledek z hlediska výchovy.⁶³

Z výše uvedených přístupů k výchovnému procesu ve vztahu k vývoji dětí a mládeže, je zcela zásadní snahou přístupu k působení prostředí, posílení příznivých formativních vlivů prostředí v úplném kontextu s výchovnými záměry a vyloučení nepříznivého působení. Jednoznačným cílem pozitivní socializace jedince je vnitřní ztotožnění se s pravidly společnosti.

⁶⁰ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. s. 74

⁶¹ NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Academika. 2009. s. 104-105

⁶² KRAUS, Blahoslav. SÝKORA, Petr. *Sociální pedagogika I*. 1. vyd. Brno: BonnyPress. 2009. s. 25-26

⁶³ KRAUS, Blahoslav. SÝKORA, Petr. *Sociální pedagogika I*. 1. vyd. Brno: BonnyPress. 2009. s. 26

2.1 Rodina

Jednoznačná definice pojmu **rodiny** je značně diskutabilní. Do jisté míry je ovlivněna tím, jaký vědecký přístup uplatníme, rozličné sociologické, psychologické či demografické pojetí i přes odchylky, mají vždy společné, jisté spojení lidí. I při determinaci pojmu z psychologického hlediska, existují rozličné definice rodiny, ve vztahu k různým přístupům (psychoanalýza, behaviorismus atd.). V odborných publikacích a literatuře se uvádí rozličné definice na podkladě různorodých aspektů, jako jsou např. role, komunikace, proces socializace aj., což dává prostor k případnému vymezení problematiky z různých úhlů pohledu.

Pro potřeby této práce definici pojmu rodina je možno přiblížit podle Krause a Sýkory takto: „*Rodina je chápána jako strukturovaný celek (systém), jehož smyslem, účelem a náplní je utvářet relativně bezpečný, stabilní prostor a prostředí sdílení, reprodukci a produkci života lidí (Plňava, 1994).*“⁶⁴

K struktuře rodiny uvádí Kraus, že rodina zůstává i v současné době nepostradatelnou a nenahraditelnou institucí, ať již pro dítě či dospělého jedince. Je jedinečná při předávání hodnot dalším generacím, funguje jako nejvýznamnější socializační činitel. V rozhodující fázi rozvoje osobnosti umožňuje podstatně a cíleně tento vývoj ovlivňovat. Kraus pak popisuje několik typů rodin:

- **nukleární** (jadernou) – tvořena rodiči (rodičem) a dětmi (dítětem)
- **rozšířená** (velká) – je rozšířena o blízké příbuzné
- **orientační** – v níž jedinec vyrůstá
- **prokreační** – jedinec si ji sám zakládá
- **funkční** – plní přiměřeně všechny požadované funkce
- **dysfunkční** – část funkcí není plněna dostatečně, komplexní život rodiny není však zásadně ohrožen
- **afunkční** – neplní své primární funkce, vnitřně je rozvrácena a podstatným způsobem je narušován socializační vývoj dítěte⁶⁵

Rodina je podle Stfelce prvotní sociální skupinou, která učí jedince adaptovat se sociálnímu životu, osvojovat si primární návyky a způsoby chování konkrétní společnosti. Na jedince

⁶⁴ KRAUS, Blahoslav. SÝKORA, Petr. *Sociální pedagogika I*. 1. vyd. Brno: BonnyPress. 2009. s. 33

⁶⁵ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. s. 79-80

působí rozličné spektrum informací, které zpracovává v závislosti na zkušenostech, vlohách, biologických a psychických potřebách. Vše je podstatně ovlivněno hodnotovou orientací jedince a jeho vzory, kterými jsou pro něj rodiče, případně i starší sourozenci. Jak se vyvíjí společnost, vyvíjí se i konkrétní funkce rodiny, primárními funkcemi jsou: hospodářská, biologicko-populační, výchovná, funkce odpočinku a obnovování i duševních sil.⁶⁶

Moderní rodina podle Krause ztratila část ze svých dřívějších funkcí, jiné však získaly na významu. Rodina je však nadále nezastupitelným článkem vývoje jedince a rozvoje jeho osobnosti, plní několik funkcí:

- **biologicko-reprodukční funkce** – rodina je významnou jak pro společnost, tak i pro každého jedince, společnost potřebuje pro úspěšný vývoj stabilní reprodukční základnu, avšak v ostrém kontrastu je ve vyspělých zemích vnímání dítěte jako překážky při vlastní seberealizaci rodičů a v sociálně slabších rodinách jako přepych.
- **sociálně-ekonomická funkce** - je významným prvkem v rozvoji ekonomického systému společnosti, rodina tak představuje samostatnou ekonomickou jednotku, tedy „rodinnou firmu“
- **ochranná funkce** – její význam spočívá v zajištění jednotlivých životních potřeb, mezi něž řadíme biologické, hygienické a zdravotní potřeby.
- **socializačně-výchovná funkce** – ústředním cílem socializačního procesu v rodině je příprava dětí a mladistvých do reálného života, je zde však možno vnímat i zpětnou vazbu, kdy mladší generace působí na starší s ohledem např. zacházení se soudobými komunikačními prostředky
- **relaxace a zábava** - nedocenitelný význam pro pohodu v rodině mají oddechové aktivity a to zejména pro děti, podstatné je i délka společně stráveného času a aktivita v něm vytvářená
- **emocionální funkce rodiny** – je naprosto prioritní, nenahraditelnou záležitostí, žádná jiná instituce nedokáže vytvořit obdobné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí, jistoty a sounáležitosti; problémem proměny doby jsou změny, které sebou doba přináší (rozvody, zaneprázdněnost), v jejímž důsledku plní rodina tuto funkci s největšími obtížemi⁶⁷

⁶⁶ STŘELEČEK, Stanislav. MARÁDOVÁ, Eva. MARHOUNOVÁ, Jana. ŘEHULKA, Evžen. *Kapitoly z rodinné výchovy*. 1. vyd. Praha: Fortuna. 1992. s. 74

⁶⁷ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. s. 81-83

Souhrn znaků současné rodiny

Postupnou demokratizací uvnitř rodiny, kdy přelomovým je právě rok 1989, muž postupně ztrácí své dosavadní výsadní postavení a žena nabývá nových práv a povinností. Muž postupně v rodině plní úkoly, které původně byly považovány za zcela ženské. Dítě od prvních chvil života vnímá působení rodinného vztahu a všímá si i pravidel, podle kterých funguje.

K čemuž Kraus píše, že dochází k celkové proměně současné rodiny, což přináší do té doby neznámou transformaci sociálních rolí rodičů. Mění se výrazně i vztah rodič – dítě, kdy je více partnerský. S ohledem na potíže s financováním života rodiny, dochází k faktickému zmenšování většiny rodin a zvyšuje se i počet osob vychovávajících děti samostatně, hlavně pak žen. Existuje jen minimální ukotvení ve společenských vazbách a jakýkoli problém či konflikt uvnitř rodiny ohrožuje bezprostředně pevnost rodinného svazku, často pak dochází k rozvratu rodinného svazku, čímž značně trpí právě děti a projeví se u nich „negativní vzor“. Dalším rysem je jistá dezintegrace, kdy v mnoha rodinách spolu partneři nekomunikují a vytvářejí si svoje sociální sítě, vázané na relaxační záliby či intimní život, čímž dochází k atomizaci života v rodině. Což je zcela kontraproduktivní vůči dětem, které zůstávají zcela odkázány sami na sebe.⁶⁸

Z uvedeného vyplývá, jak globální prostředí a s ním spojené existenční a ekonomické starosti výrazně vstupují negativním způsobem do života rodiny a hlavně dětí. Právě ekonomické nároky společnosti, na zajištění samotné existence rodiny, vytížení pracovními aktivitami, přílišné vyčerpání rodičů, podmiňují krácení času pro společné chvíle s potomky v rodinném kruhu. Čímž fakticky mizí chvíle, kdy se rodina schází jako celek pohromadě, za záměrem sdělit si své prožitky, radosti i nepříjemnosti a nedochází tudíž ke spolupráci a vzájemné přátelské pomoci. Nepříznivým způsobem je ovlivněn samotný vývoj dospívajícího jedince a pozitivní socializace.

Kraus dále píše, že nedostatek času na své potomky, podmiňuje reakci ze strany některých rodičů, kdy často využívají gesto odpuštění a dochází k případnému odčinění nevěnování se dítěti cestou zvýšení kapesného. Jednoznačně dochází následně k ovlivnění hodnotového systému a charakterových vlastností dětí, kdy se zvýrazní sobectví, povýšenost a může vše vygradovat ve vznik, rozličného deviantního chování. Uvedené nedostatky v rodinném

⁶⁸ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. s. 83-85

životě, vedou v České republice k častým rozvodům. Důsledkem je ztráta bezprostředního kontaktu mnoha dětí s jedním z rodičů, což má pro ně značný psychologický význam a jednoznačně ovlivňuje vývoj osobnosti. Můžeme také pozorovat značnou diferencovanost rodin s ohledem na socioekonomickou úroveň, finanční těžkosti nejednou řeší dalším zadlužením a následně se dostávají do ohrožení sociálním vyloučením, děti z těchto sociálně slabých rodin se často stávají cílem šikanování a projevuje se u nich i deviantní chování.⁶⁹

Obecně lze konstatovat, že asociální nebo antisociální projevy dospívajícího jedince jsou v přímé souvislosti s patologickými změnami v rodinném prostředí, kdy např. nestabilní rodinné zázemí je jednoznačným rizikovým faktorem případného vzniku kriminální kariéry dospívajícího jedince. Stěžejním základem je úplná rodina, absence některého z rodičů, je obtížně nahraditelná.

Rodina je prvotním sociálním prostředím a charakter rodinného zázemí je ovlivněn připraveností rodičů na výchovnou roli. V příčinné souvislosti k anamnéze mladistvého delikventa, jsou podstatnými takové faktory, jako jsou délka známosti před vstupem do manželství, nízký věk rodičů při vstupu do manželství, či nechtěné dítě. Manželé se ještě neztotožnili se svou sociální rolí a nemají jasnou představu o svých výchovných úkolech.

Jak uvádí Novotný a Zapletal, kriminální kariéra dospívajícího je ovlivněna množstvím sociálně-patologických jevů, které se vyskytují v orientační rodině. Řadíme sem zejména alkoholismus a jiné toxikomanie, prostituční jednání rodičů, či osob ze sociálního okolí. Často se v rodině vyskytují i kriminálně závadové osoby, které mají negativní postoj k práci a svým příživnickým způsobem života působí na nepříznivý vývoj dítěte. Svou roli sehraává i samotné základní zabezpečení životních potřeb, kdy děti často vyrůstají v rodinách, které jim neposkytují ani základní potřeby – jídlo, ošacení, nocleh apod.⁷⁰

Jak dále píše Novotný a Zapletal, existuje hypotéza vlivu stísněnosti životního prostoru na zvýšení tzv. teritoriální agrese, což má za následek nárůst násilné trestné činnosti. V kontrastu pak je skupina mladých pachatelů, vyrůstající v ekonomickém blahobytu, která zneužívá svého pocitu nedotknutelnosti, kdy hledá adrenalinová dobrodružství za každou cenu. I takovýto životní postoj, může vést k alkoholové či drogové závislosti nebo jiným sociálně-patologickým jevům.⁷¹

⁶⁹ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. s. 85-86

⁷⁰ NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef. a kol.. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha: Aspi Publishing. 2004. s. 394

⁷¹ NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef. a kol.. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha: Aspi Publishing. 2004. s. 395

Často pak rodiče mladistvých delikventů mají nízké nebo žádné vzdělání, mají minimální pracovní kvalifikaci a vykonávají pak špatně placené činnosti, případně práci vůbec nehledají a ovlivňují tak podstatně celkovou hodnotovou orientaci dětí.

2.2 Škola

Z širšího pohledu sociální pedagogiky, je možno, vnímat školu, jako „**výchovné zařízení**“, kdy podle školského zákona č. 561/2004 Sb., tyto instituce poskytují služby a vzdělávání. Jsou složkou doplnění vzdělání ve školách, souvisejí s ním, případně zabezpečují ústavní a ochranou výchovu nebo preventivní výchovnou péči. Podstatným je naplnění požadovaných cílů a funkcí v souladu s požadavky společnosti i jednotlivců.⁷²

Škola plní při výchově jedince důležité funkce: **socializační** funkci, předávání kultury s cílem přiblížit dospívající mládeži, podstatná schémata společnosti. **Výchovná** funkce, důraz je kladen na komplexní rozvoj osobnosti. **Pečovatelská** funkce, kam řadíme uspokojování hygienických potřeb, oblast stravování, případně lékařskou péči. **Poradenská** funkce, kterou zajišťují výchovní poradci působící na školách jako učitelé, případně profesionální psychologové, kteří pracují s dětmi, rodiči případně i učiteli. Funkce **relaxační**, je zaměřena na volný čas studentů. Další funkcí je **profesionalizační**, kdy směřuje studenta, na základě dosažené kvalifikace k zaujetí konkrétní profesní pozice. Škola zajistí u jedince, i zařazení na konkrétní pozici v zaměstnání a získání určité sociální prestiže, což je jakousi **selektivní** funkcí.

Prostředí výchovných zařízení, které na studenty působí, podle Krause značně ovlivňuje směřování jejich vývoje. Jednotlivá školní zařízení pak působí na jedince stránkou věcnou, prostorovou, osobnostní a vztahovou. Podstatným se jeví situování zařízení do lokality, její konkrétní architektonické uspořádání, kvalitněji probíhá výchova v nové budově přizpůsobené moderním poznatkům, kde je možno i adekvátně využívat volný čas. Důležitým je i kritérium velikosti, kdy můžeme posuzovat tuto oblast z hlediska ekonomického (rentability využití zařízení). Malé zařízení nemůže dostatečně investovat do vhodných prostor a současně je efektivně využívat. Specializovaných prostor (např.

⁷² KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. s. 101

laboratoří, sportovních hal), mohou lépe využít větší zařízení. Nelze však jednoznačně říci, čím větší zařízení, tím lepší využití.⁷³

Podstatnou součástí školního prostředí je i otázka vhodného osvětlení prostoru a tepelných podmínek uvnitř. Pozitivně působí i správně zvolená vnitřní výmalba a vhodně zakomponovaná dekorace (obrázky, květiny). Samozřejmostí je vybavenost vhodným nábytkem, technikou, umožňující pohodlné vyučování studentů. Neméně podstatným je i příjemné vybavení ubytovacích kapacit a společných prostor, protože zde děti tráví podstatnou část volného času.

Kraus píše, že významově důležitá je i stránka osobnostně-vztahová, často je užíván pojem sociálně-psychické klima. Jedná se sociální a emocionální vyladění v konkrétní krátkodobé situaci. Klima školy zpětně působí na charakteristiku aktérů, příznivé fungování instituce. Charakteristiku osob setkávajících se v konkrétním zařízení, dotvářejí rozličné vztahy a procesy uvnitř probíhající a to v rovině formální, či neformální. Můžeme vysledovat několik rovin vztahů: např. vztah mezi žáky samotnými, mezi žáky a pedagogickým personálem, v neposlední řadě pak i vztah mezi učiteli nebo výchovným personálem navzájem. Je důležitý rámec atmosféry, jaký styl řízení nám instituce vytváří (autokratický, demokratický, liberální).⁷⁴

Ovlivnění vývoje dětí je z velké části podle Krause i samotnými vnějšími podmínkami, kde můžeme uvést poměry v lokálním prostředí případně i poměry v celé společnosti. Školy by měly brát v potaz i subkulturu v daném regionu. Je důležité citlivě vnímat právě tradice, místní zvyky a lidové umění. Právě proto, že je často tato problematika přehlížena, jsou v lokalitách význačným zastoupením Romů velké komplikace ve výchově. Velký efekt by mohl v pozitivním smyslu přinést i moderní přístup zařízení v určité otevřenosti vůči rodičovské veřejnosti a aktivity ve školním dění i samotných rodičů.⁷⁵

Jak píše Novotný při vstupu na scénu školního prostředí dítě své dosavadní poznatky, někdy i bolestivě konfrontuje s okolím, s pedagogy, či spolužáky a dochází k rozporům. Překonání nevhodných či asociálních postojů, ale musí být prováděno povzbuzujícím, pozvolným pedagogickým působením. Typické pro budoucí pachatele trestné činnosti je jejich nepřipravenost pro vstup do edukačního prostředí. V důsledku špatného výchovného

⁷³ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. s. 102-106

⁷⁴ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. s. 107-108

⁷⁵ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. s. 109-111

působení rodičů nebo nedostatečnému dohledu, trpí tyto děti nekázní, mají minimální hygienické návyky, nejeví zájem o výuku a vyznačují se netolerantním přístupem k ostatním spolužákům. V uvedených souvislostech následně dochází k jevu, který se nazývá **stigmatizace**, kdy dojde ze strany pedagogických pracovníků k přetrvávajícímu a neměnnému zařazení jedince do skupiny žáků s negativními vlastnostmi. Narůstá tak bariéra mezi žákem a učitelem, i spolužáky a vyloučení z kladného edukačního a reedukačního působení školy. Napjatá atmosféra mezi žákem a pedagogem a problémy se zvládnutím učiva a neúměrného zatěžování dítěte vedou v konečném důsledku k fobii ze školního prostředí a doženou dospívajícího jedince k záškoláctví. Dochází pak k následným těžším projevům sociálně patologického chování počínaje dlouhodobým užíváním alkoholu, ostentativním nezájmem o vzdělávání a konče krádežemi, případně fyzickou či jinou agresí.⁷⁶

Z výše uvedeného textu vyplývá, že škola by měla ve vývojovém procesu plynule navázat na příhodnou výchovu z rodinného prostředí, motivovat děti k účasti na školní docházce, aktivně zapojit do procesu i rodiče dětí. Samozřejmostí by měla být i ze strany školy nabídka doplňkových zájmových aktivit, vedoucích k využití volného času a aktivizující rozvoj osobnosti dětí ve všech směrech a nejen při samotné školní edukaci. Cílem by měl být aktivní přístup k prožívání a rozvoji kvalitně dimenzovaného života v souladu s požadavky hodnotového systému konkrétní sociální společnosti.

2.3 Volný čas

Při vymezení pojmu **volný čas** podle Kominareca je třeba vyjít z úvah, kdy člověk je symbiózou pracovní a volnočasové aktivity. Z uvedeného je zřejmé, že není možno pracovní čas a volný čas mechanicky oddělovat. Můžeme pak vyčlenit dvě výchozí linie:

- **negativní vnímání volného času** – kdy volný čas je v podstatě zbytkovou hodnotou po splnění pracovních (školních), sociálních povinností a biologických potřeb
- **pozitivní vnímání volného času** – kdy je jeho pojetí jako svobodného času z pohledu potřeb jedince, který s ním zcela svobodně disponuje⁷⁷

⁷⁶ NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef. a kol.. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha: Aspi Publishing. 2004. s. 395-397

⁷⁷ KOMINAREC, Igor. *Úvod do pedagogiky volného času*. 1. vyd. Prešov: PrivatPress. 2003. s. 19

Z uvedeného je zřejmé, že volný čas je každodenní součástí běžného života každého z nás. Prochází významným rozvojem a bouřlivý vývoj prožívají i možnosti konkrétního využití. Při snaze o ovlivnění vývoje osobnosti jedince tím správným směrem, je volný čas významnou oblastí zasahující do života jedince i do jeho výchovného procesu, což přináší očekávání, avšak zřejmá rizika. Zahrnout do náplně volného času můžeme zájmové činnosti, dobrovolné sebevzdělávání, rekreační aktivity, pomoc rodičům, sociální kontakt navázaný na společenské prostředí, zábavu či odpočinek a do této oblasti je nutno zařadit veškeré časové ztráty s uvedenými činnostmi spojené, vyloučit musíme aktivity zaměřené na samotnou biologickou existenci člověka.

Je možno říci, že využití volného času se stává reálným ukazatelem kvality života. Je i jedním z ukazatelů konkrétního životního stylu každého jedince, neboť na volný čas můžeme pohlížet, jako na časový úsek, či dobu, kdy je člověk spontánní osobností, je sám sebou a veškeré aktivity provádí na bázi dobrovolnosti a svobodnosti. Je důležité děti a mládež naučit využívat efektivně čas určený k volnočasovým aktivitám, hlavně s ohledem na předpoklad, že má odpočinková a relaxační činnost přispívat k odstranění únavy.

Kominarec se pak hlouběji zabývá ohraničením obsahu volného času dětí a mládeže, k tomuto podle něj neexistuje jednoznačné vymezení. Vše je do značné míry ovlivněno osobním prožíváním každého jedince. Podle Kratochvílové jsou spíše vymezeny jednotlivé funkce volného času:

- **zdravotně - hygienická** – související s obnovou psychických a fyzických sil a zdravím jedince
- **formativně - výchovná funkce** – posilující příhodné vytváření osobnosti
- **seberealizační** – souvisí pak s uspokojováním osobitých individuálních potřeb jedince
- **socializační** – přispívá k pozitivnímu sociálnímu začlenění jedince, nabytí nových zkušeností v společenském kontaktu podmíněných formálními a neformálními kontakty
- **preventivní** – aktivní přístup k využívání volného času, je velice efektivní prevencí vzniku rozličných sociálně-patologických jevů.⁷⁸

⁷⁸ KRATOCHVÍLOVÁ, M., 2001 cit. podle KOMINAREC, Igor. *Úvod do pedagogiky volného času*. 1. vyd. Prešov: PrivatPress. 2003. s. 19

Kominarec píše, že při zamyšlení nad charakterem trávení volného času, je možno vysledovat, že dochází k pozitivnímu rozmachu, kdy se podílí více institucí či organizací na vytváření podmínek pro jeho trávení. Děti jsou přetíženy školními a pracovními povinnostmi, což zvyšuje požadavek na prodloužení doby volnočasových aktivit. Do hry podstatnou měrou vstupují i ekonomické podmínky jednotlivých rodin, kde je zřejmý vliv na počty dětí organizovaných ve výchovných institucích, poskytujících současně sociální zázemí. Doprovodným znakem vlivu okolního prostředí, na využití volného času jedince, je nárůst ryze negativních jevů. Projevem je konzumní způsob života, projevující se sociálně-patologickým chováním, jako je toxikománie, alkoholismus, zvýšená kriminalita či jen pouhé nerespektování společenských norem.⁷⁹

Domnívám se, že profil konkrétně pojatého trávení volného času se v moderní globální i lokální společnosti neustále vyvíjí, podstatný vliv na trendy vývoje mají moderní informační technologie vznik a rozvoj nových komunikačních médií, informačních sítí (Twitter, Facebook a jiné). Vše je podmíněno globálním rozšířením celosvětové internetové sítě a mobilních telefonů. Uvedené vlivy podstatně mění způsob trávení volného času a ovlivňují i využití sociální komunikace a vnímání využití volného času.

Podstatným pro samotné využívání volného času, jsou vrstevnické skupiny působící na dospívající mládež, proto uvádím i pohled sociální psychologie a sociologický vhled k uvedené problematice.

Vrstevnické skupiny z pohledu sociální psychologie

Podle Nakonečného se skupiny v sociální psychologii, dělí na malé a velké. Velké skupiny jsou početné soubory osob se společným demografickým profilem, malé skupiny, pak tvoří jedinci, kteří se znají, společně komunikují a formálně nebo neformálně je sjednocuje konkrétní společný cíl. Příkladem takových skupin mohou být žáci školních tříd, případně rodina.⁸⁰

Pro rozvoj osobnosti dítěte mají značný vliv vrstevnické skupiny, protože jak sám Nakonečný uvádí, skupinová příslušnost provází jedince po celé dráze života, vždy se cítí být příslušníkem nějaké skupiny. Nejprve se jedinec narodí do konkrétní rodiny, která je

⁷⁹ KOMINAREC, Igor. *Úvod do pedagogiky volného času*. 1. vyd. Prešov: PrivatPress. 2003. s. 21-22

⁸⁰ NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Academia. 2009. s. 383

připravuje pro vstup do života, získává zde i ochranné zázemí, poznává okolní životní prostředí, získává prvotní výbavu pro život (návyky, řeč, role, hodnoty a jiné). Následuje role příslušníka školní třídy, rozličných pracovních či zájmových organizací. Vznikají další osobní vazby, vstupuje do manželství a potažmo vytváří novou, vlastní rodinu. Rozvíjí se celoživotní sociální vazby a zkušenosti, jsou podkladem další determinace a vlastních sociálních vlivů této skupinové příslušnosti.⁸¹

Je možno říci, že skupiny uspokojují sociální potřeby a členství v pracovních skupinách je přirozeným obrazem života, dále působí u dospívajícího jedince na utváření jeho pojetí sociální reality, je odrazem jeho postojů a jednání. Skupina se stává pro jedince toliko přitažlivou, jak dokáže uspokojovat jeho konkrétní potřeby a poskytuje zpětnou vazbu. Skupiny na venek disponují jakousi autonomií, jsou řízeny spíše neformálně, jsou homogenní, vykazují i značnou intimitu ve vztazích. Členové jsou značně závislí na skupině, investují čas a úsilí do skupinových aktivit a orientují se na konkrétní cíl. Skupiny pak vykazují znaky určitého hierarchického členění. Členové se snaží také vystupovat jednotně.

Sociologický pohled na vrstevnické skupiny

Ze sociologického pohledu mají vrstevnické skupiny podstatný vliv na rozvoj osobnosti, ať již pozitivní či negativní. Charakteristickým je věková a názorová blízkost s členy konkrétní sociální skupiny, s níž se jedinec ztotožňuje. Vědomě tak dochází k přebírání norem chování, postojů či hodnot a nevyhnutelně dochází ke konfrontaci názorů, které si jedinec osvojil v rámci rodiny či ve škole.

Podle Krause jsou vrstevnické skupiny přirozenou formou života dětí a mládeže, charakteristickým pro ně je věková a názorová blízkost a soulad v jednání. Jedná se o primární a zcela neformální skupiny, které charakterizuje bezprostřední kontakt a sdílený pocit sounáležitosti se skupinou. Funkcí skupin, je nejen možnost předvést, co se naučili a to naživo v životě dospělých, ale i rozvoj individuálního úsilí a uskutečnění svých cílů v rámci skupin.⁸²

Vrstevnické skupiny můžeme dělit podle velikosti, vnitřní struktury (např. z hlediska pohlaví, náboženské či politické příslušnosti). Nejvyšší prioritou jsou cíle, normy, které

⁸¹ NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Academia. 2009. s. 386

⁸² KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. s. 88

členové skupiny uznávají a hodnoty, které ctí. S ohledem na jejich cíle pak na pomyslné škále můžeme pozorovat uskupení od jednoznačně pozitivních, přes asociální (porušující normy společnosti jen částečně), až po zcela antisociální (bandy, gangy).⁸³

Závěrem bych uvedl, že aktivní účastí na dění ve vrstevnické skupině, jedinec v sociálním kontaktu získá odpovědi na otázky, které si klade. Dochází i k formulaci nových otázek, na něž požaduje znát odpověď. Výsledek socializace je přiměřeně závislý, na konkrétní kvalitě vrstevníků, které jej obklopují, s nimiž je v kontaktu. Častými pachateli trestné činnosti jsou vrstevníci s asociálními charakteristikami. V případě, že se jedinec potýká se sociálními problémy, je vcelku jednoduché získat členství v delikventní skupině. Dochází tak k akceptaci hierarchické struktury skupiny, následně dochází k odklonu od běžných mravních hodnot, společenských a právních norem nebo obecně zažitých společenských zvyklostí.

Úlohou společnosti, výchovných institucí a rodiny je podle mého mínění především omezit negativní vlivy (celková pasivita, nezáměr dítěte, či další sociálně-patologické podněty), jejich eliminace vytvářením kladného výchovného prostředí s dostatkem příležitostí, podnětů pro rozkvět zájmů a potřeb dítěte či dospívající mládeže. Je třeba každému jednotlivci umožnit objevovat sám sebe v kontextu se zapojením do života konkrétních skupin a nejširší společnosti, vše v souladu s teritoriálními zvyklostmi, morálkou a normami. Je třeba i v souvislosti s pozitivním využitím volného času, vytvářet u dětí a dospívající mládeže vztah důvěry a porozumění k sociálnímu okolí.

Je tedy zřejmé, že výsledek socializace je ovlivněn kvalitou skupin vrstevníků, které mládež obklopují. Není obtížné získat členství v delikventní skupině. Zejména v případech, kdy jedinec mající sociální problémy, akceptuje hierarchickou strukturu skupiny a nerespektuje společenské, kulturní zvyklosti či mravní hodnoty.

2.4 Extremismus a jeho vliv na dospívající mládež

Úvodem bych rád zmínil pojednání, kde Novotný a Zapletal zmiňují, že každé státní zřízení, jednající odpovědně, z hlediska vývoje kriminality v budoucím období, musí trvale zaměřit a soustředit svoji pozornost na podoby a konkrétní projevy sociálně-patologických jevů

⁸³ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. s. 89

u dospívající mládeže. Nesmí však opomíjet ani ochranu jejich práv a zájmů v nejkompexnějším významu slova. Pozornost státu by se neměla a nemůže být zaměřena jen na represii a restrikci, neboť zřejmě nejzásadnější význam, mají příhodné preventivní a resocializační intervence.⁸⁴

Je třeba si uvědomit, že hlavními rizikovými faktory, ovlivňující vznik a šíření extremistických názorů ve společnosti u mládeže, je především stav společnosti, rodiny, školy trávení volného času dospívajícího jedince, nedostatečná ochrana mládeže před závadovými jevy, kriminalita, nedostatečná právní, etická a mravní výchova či neuspokojivá preventivní opatření.

K poznání závažnosti problému kriminality mládeže, uvádí Novotný a Zapletal, že v devadesátých letech minulého století došlo k uvolnění společenských poměrů a k neřízenému navýšení počtu pachatelů z řad dětské populace i z řad mladistvých a to až na dvojnásobek. K absolutní kulminaci došlo v roce 1996, kdy se již jednalo o počty ve výši více jak 23 000 pachatelů, kteří nedosáhli věku zletilosti, tedy 18 let.⁸⁵

Při rozboru rysů a projevů trestné činnosti dospívající generace, uvádí Novotný a Zapletal, že nejvýraznějším faktorem je nedostatečná plánovitost přípravy trestných činů. K činům přistupují bez cílevědomé dlouhodobější přípravy, jakoby bez rozmyslu. Často mají potřebu na veřejnosti se pochlubit se svými skutky a zviditelnit se ve společnosti vrstevníků. Výrazným znakem provázejícím kriminalitu této cílové skupiny je i neadekvátnost jejich jednání. Dospívající jedinci, v obecném kontextu, ti špatně socializovaní, jsou náchylní k radikalismu, nekompromisnosti, rádi uchopují domnělou spravedlnost do svých rukou a bez rozvahy přistupují k zdánlivě přímočarému a „inovativnímu“ řešení rozličných životních situací. Uvedené je do značné míry ovlivněno i nedostatkem korektních životních zkušeností, kdy motivem je vzpoura proti normám a hodnotám světa dospělých.⁸⁶

Častým jevem u skutků páchaných mladými pachateli je užití, nepřiměřeného často až brutálního násilí, extremismus nevyjímaje, kdy objektem jsou osoby i věci. Samotná hodnota odcizených věcí je v nápadném nepoměru se škodou skutkem způsobenou. Výrazným motivem mladistvých, je uznání ve skupině, gangu, pocit sounáležitosti, snaha o prosazení

⁸⁴ NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef. a kol.. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha: Aspi Publishing. 2004. s. 377

⁸⁵ NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef. a kol.. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha: Aspi Publishing. 2004. s. 379

⁸⁶ NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef. a kol.. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha: Aspi Publishing. 2004. s. 380-382

se. Trestnou činnost mládeže podmiňuje snaha něco získat, příkladně návykové látky, kde pohnutkou může být i nedostatek finanční hotovosti. Samozřejmě existuje i různá jiná, specifická, trestná činnost, související i s fenoménem extremismu, sem můžeme zařadit šikanování, vandalismus či porušování sdružovacího práva.

Mládež cítí potřebu aktivně ovlivňovat dění ve společnosti a jako nejjednodušší cesta, jak dosáhnout svého cíle, využijí útěk k ideologii rozličných extremistických hnutí. Myšlenky extremistických hnutí mají vliv i při ztotožnění se s vnějšími znaky, užívání „unifikovaného“ oblečení či účesů. Mementem uvedeného jednání je i samotná možnost rebelie proti rodině a školním institucím.

Podle Novotného a Zapletala je trestná činnost výrazně spojena s potřebou dospívajících trávit chvíle společně, ve skupině vrstevníků. Zde dochází k akceleraci osobnostních charakteristik a vytváří se jejich osobnost v sociálním kontextu. Většinou se mládež seskupuje do menších part bez konkrétní hierarchické struktury, většinou se znají z místa bydliště, školy, internátu nebo ze společného sdílení volnočasových aktivit (kluby, restaurace, rekreační sport apod.). Mládež v těchto partách, páchá trestnou činnost, jako jistý druh zábavy či soutěživosti, dochází k uspokojení potřeby „realizovat se“ a kompenzovat frustrace z běžného dne. V mnoha případech však skupinová soudržnost je vymezena ke konkrétnímu nepříteli a boji s ním, což může vést k fatálním následkům (např. pŕtky vlajkonošŕ fotbalových klubŕ, spory anarchistŕ a skinheadŕ, ekologických aktivistŕ a establishmentu). Trestná činnost v delikventní skupině, snižuje zábrany vůči sociálně-patologickým činnostem.⁸⁷

Zvláště nebezpečným se pak jeví vzory chování, které uvádí mládež do různých druhŕ závislostí. Delikventní mládež nedokáže posoudit následky experimentování s asociálním chováním, je subjektivně pod jistým diktátem a vytváří se psychickou či fyzickou závislost, která závažně determinuje možnosti jejich dalšího života. Mladí lidé se stávají i oběťmi tzv. „virtuální reality“. Tato je jim zprostředkována masmédií, počítačovými hrami. Zde se skrývá nebezpečí, že tyto hry postrádají zcela etické hodnoty a vytrácí se poučení, jaký je skutečný život, agrese je použita jako zcela běžně akceptovatelný prostředek lidské komunikace.⁸⁸

⁸⁷ NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef. a kol.. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha: Aspi Publishing. 2004. s. 385-386

⁸⁸ NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef. a kol.. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha: Aspi Publishing. 2004. s. 386

Vztahy v sociálním kontextu jsou ryze selektivní záležitostí, jejich psychologický vliv je podmíněn sociální mocí. Jedná se o možnost jedince trestat či odměňovat druhé ve významu uplatnění sociální závislosti na ostatních na sociálním subjektu moci. Na scénu vstupuje i určitá sociální konformita, jedinec se ztotožní s postoji, chováním a standardy konkrétní skupiny, což může být i ve zjevném rozporu s jeho výsostnými postoji či názory. V případě, že je členství ve skupině pro jedince atraktivní, ztotožní se s jejími cíli, stává se účastníkem dění ve skupině, získává společenskou prestiž, což umožní uspokojit část jeho potřeb.⁸⁹

Nepochopení ve vzájemném vztahu s rodiči, učiteli, dospělými vede dospívající mládež obecně k hledání kamarádů, přátelství a členství ve skupinách. Dochází k porušování společenských pravidel dětmi, kdy se snaží napodobit své vzory, drsnostmi a násilím, často s extremistickým podtextem.

Mládež pak právě v období dospívání bývá značně kritická vůči chování a postojům dospělých. Jejich náhled bývá jednostranný, buď je postoj či chování dobré nebo špatné. Zpravidla zastávají stanoviska definitivní, nevyvratitelná, nezvažují jejich důsledky. Období je příznačné subkulturou mládeže, jedinec přijímá aktivně výraz protestu a potřeby se diferencovat od společenských stereotypů. Často inklinují k jednání, kdy se z nich stávají ideoví šířitelé extremistických myšlenek a revolucionáři. Významným činitelem vývoje mládeže, se stává hledání vlastní identity.

Pohnutky vedoucí mládež k sociálně delikventnímu jednání, extremismu, mají svůj původ z části biologický, psychologický a fyziologický, tedy vnitřní příčiny, zděděné a vrozené vlastnosti. Dalším faktorem mající přímý vliv jsou příčiny vnější, sociální prostředí kde jedinec žije, vyrůstá a vzdělává se. Svůj podíl na příklon mládeže k extremismu, mají určitě i sociální změny v České republice, ke kterým došlo po „sametové revoluci“. Dochází k přirozenému vývoji postojů, zkušeností a zvyklostí. Při negativním ztotožnění s nevhodnými postoji a chováním, dospívající jedinci přijímají extremistické postoje za své a plně se s nimi identifikují. Jak vyplývá ze zveřejněného výzkumu Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, je zřejmé, že dětští a mladiství delikventi a to nevyjímaje oblast extremismu, převážně pocházejí z rodinného prostředí s kriminální minulostí, rodin disfunkčních, které jsou sociálně, kulturně a ekonomicky rozvráceny. Delikventní mládež je

⁸⁹ NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia. 2003. s. 369-371

problematicky ovladatelná, méně zodpovědná, agresivní, s omezenou mírou sebekritičnosti a odolnosti vůči stresu.⁹⁰

Z uvedeného je zřejmé, že na vývoj dětí a mládeže, má podstatný vliv disfunkční rodina, opatrovnické vztahy v dětství a dospívání, záškoláctví, snížený sociální statut či případné sociální, kulturní a ekonomické vyloučení. Podstatným momentem je i způsob trávení volného času mimo rodinný kruh, většinou se svými vrstevníky. Ukazuje se, že významnými proměnnými, které do uvedeného procesu vstupují, jsou snížený intelekt, drogová případně alkoholová závislost, či extremistické postoje dospívajícího jedince.

2.5 Prevence kriminality mládeže

Prevence obsahuje komplex nerepresivních opatření, kam můžeme řadit veškeré aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty vedoucí k předcházení páčání kriminality. Cílem je snižování rozsahu a závažnosti následků, prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí, případně ovlivňováním potencionálního pachatele nebo i působením na oběti trestných činů. Do tohoto programu je možno zařadit opatření v rovině sociální prevence, včetně informování veřejnosti o způsobu možné ochrany před trestnou činností a pomoci obětem trestných činů. Je zde možno i uvést prevenci proti ostatním sociálně patologickým jevům, jako je např. extremismus.⁹¹

V případě kriminality mládeže je podstatnou podmínkou preventivních opatření, komplexní respektování základních práv dětí a práv na soukromí jejich rodiny, tak jak vyplývá z Listiny základních práv a svobod a ustanovení a Úmluvy o právech dítěte.⁹²

Preventivní opatření je možno dělit podle Zoubkové a Moulisové na několik částí:

- **Primární prevence**, zaměřenou na nejširší veřejnost počínaje dětmi nejnižšího věku až po dospělé. V rodinách, ve školách a v místních společenstvích si osvojujeme zdravý životní styl a pozitivnímu využívání volného času.
- **Sekundární prevence**, zabývá se již rizikovými skupinami, kdy je předpoklad, že se stanou pachateli trestné činnosti nebo mohou být ohroženy jiným způsobem (např.

⁹⁰ Intranet PČR [online]. ©2013 [cit. 2013-10-02] Dostupné z:

<http://www.ul.sc/pis/pis/kriminalita%20mladeze/kriminalita%20mladeze.doc>

⁹¹ Ministerstvo vnitra České republiky [online]. ©2010 [cit. 2013-12-28] Dostupné z:

<http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx>

⁹² ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda: Aleš Čeněk s.r.o.. 2002. s. 118

závislosti drogové, alkoholové, etnicita, záškoláctví, extremismus). Zaměření aktivity především na rizikové faktory, vyskytující se v sociálním prostředí a sociálních vztazích, nejbližšího okolí ohrožených osob.

- **Terciární prevence**, jedná se o resocializaci, neboli předcházení kriminální recidivě. Konkrétní pomoc při získávání pracovního uplatnění a bydlení, rodinné poradenství, případně motivací pro vzdělávání a získání odborné kvalifikace.⁹³

Systém prevence kriminality v České republice je rozdělen do **pěti pilířů**.

- první pilíř utváří rezortní programy prevence kriminality a jsou postaveny na věčné působnosti jednotlivých ústředních orgánů státní správy
- druhý pilíř je zaměřen na preventivní programy realizované samosprávnými orgány měst a obcí
- třetí pilíř obsahuje programy nevládních institucí, kam řadíme zájmová a politická sdružení občanů, církve, občanské iniciativy, nadace, případně masmédia
- stěžejním můžeme chápat čtvrtý pilíř, jehož obsahem jsou preventivní programy bezpečnostních složek, potažmo Preventivně informačních skupin Policie ČR
- pátý pilíř je naplněn aktivitami podnikatelských subjektů (soukromých bezpečnostních služeb, pojišťoven, firem zabezpečovací techniky apod.)⁹⁴

Podíl na prevenci kriminality má nespočet subjektů z řad jednotlivců, institucí a to jak na centrální úrovni, tak i na místní úrovni. Podstatnou podmínkou vhodných preventivních opatření je součinnost mezi orgány územní samosprávy a ústředními orgány veřejné správy. Nepochybně nejdůležitějšími skupinami ovlivňující aktivity v uvedené oblasti jsou rodina, škola a masmédia. Z praxe vyplývá, že nejefektivněji se mohou rizikovými jedinci či skupinami, opatřeními proti konkrétním podobám trestné činnosti, oběťmi trestných činů a samotným pocitem bezpečí občanů zabývat místní úřady, místní instituce měst a obcí.⁹⁵

Projekty prevence kriminality mládeže na místní úrovni je nutné směřovat k podpoře rodiny, kontaktní práci s delikventní mládeží a jejich rodinami. Dále je důležitá podpora vzdělávání, včetně předškolních vzdělávacích programů. Vše je nutno směřovat k podpoře samotného

⁹³ ZOUBKOVÁ, Ivana, MOULISOVÁ, Marcela. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o.. 2004. s. 76

⁹⁴ ZOUBKOVÁ, Ivana, MOULISOVÁ, Marcela. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o.. 2004. s. 83-85

⁹⁵ ZOUBKOVÁ, Ivana, MOULISOVÁ, Marcela. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o.. 2004. s. 90-94

zdravého životního stylu a k podpoře multikulturního života a vzájemné toleranci. Směřování projektů ve vztahu k rizikové mládeži je na kvalitní využití volného času.

Jinou variantou programu na místní úrovni pak může být, podle Zoubkové a Moulisové, program partnerství, kdy iniciátorem realizace projektů je Policie ČR, je podporováno vládou a finálním realizátorem je poté obec. Vychází z principu programu **tzv. Community policing**, fungujících v západních demokraciích. Jedná se o partnerství a komunikaci mezi policií a občanskou společností při ochraně bezpečnosti a prevenci kriminality. Policie plní úkoly podle konkrétních potřeb samosprávy. Součástí je i vytváření integračních systémů mezi složkami policie státní, obecní, hasiči záchrannými zdravotnickými službami a mnoha dalšími.⁹⁶

Dalším užitečným projektem aktivního preventivního působení na poli prevence kriminality, sociální prevence a sociální patologie, především ve vztahu k dospívající mládeži a spolupráce zainteresovaných státních orgánů a dalších institucí na projektu se podílejících, je projekt Systému včasné intervence (SVI). Je jistě zajímavým počinem preventivního působení při předcházení trestné činnosti u mládeže obecně. Projekt je aktivní také v Kraji Vysočina a v jeho bývalém okrese Třebíč.

K samotnému projektu SVI, jedná se o způsob práce a komunikace v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a prevence kriminality, využitím systému provádí sociální, justiční a školské orgány, Policie ČR, městská policie či nestátní organizace komplexní činnost s kriminálně rizikovými dětmi a jejich rodinami.⁹⁷

Výchozí zásadou je včasná intervence, brzká pomoc dětem opakovaně se dostávajících do sítě orgánů činných v trestním řízení a jejich rodinám. Stěžejním prostředkem k dosažení těchto cílů je vytvořený informační systém, který zefektivňuje postupy a metody práce zainteresovaných orgánů. Pro projekt je důležitý moment, kdy se orgány dítěti maximálně věnují již před spácháním provinění, právě ze signálů o problematickém chování či nevyhovujícím prostředí dítěte. Zainteresované subjekty do vytvořené databáze SVI ukládají např.: údaje k trestné činnosti mladistvých pachatelů, uložení výchovných, ochranných či trestních opatření, děti nacházející se v péči orgánů sociálně-právní ochrany, dále se zavádějí informace k podezření týrání či zneužívání dětí, významné výchovné problémy a další

⁹⁶ ZOUBKOVÁ, Ivana, MOULISOVÁ, Marcela. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2004. s. 96

⁹⁷ *Svitavy* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-27] Dostupné z: <http://www.svitavy.cz/cs/m-442-vyznamne-projekty/>

důležité informace. K těmto informacím mají přístup on-line zainteresované instituce a mohou tak okamžitě v rámci svého legislativního rámce provádět konkrétní opatření k problémovým jedincům. Dalším cílem je poskytování informací orgánům OSPOD, evidence informací orgány OSPOD a zpětná informace orgánů OSPOD příslušným institucím.⁹⁸

Výše uvedené projekty vyznačují správný směr při pohlížení a řešení prevence kriminality mládeže, kdy podstatným mementem je včasná reakce hlavně orgánu OSPOD k vzniklému problému u klienta, v době, kdy je možno částečně či zcela předejít možným vzniklým následkům. Což samozřejmě platí i pro příklad trestné činnosti s extremistickým podtextem páchané mládeží. Systém poskytuje i dostatečný prostor spolupráce mezi školami, lékaři a ostatními zúčastněnými institucemi. K systému SVI existuje i statistika delikvence, kdy je zřejmé, že působením projektu SVI došlo významnému snížení počtu provinění, což bylo původním motivem pro vytvoření celého projektu.

⁹⁸ *Svitavy* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-27] Dostupné z: <http://www.svitavy.cz/cs/m-442-vyznamne-projekty/>

3 LEGISLATIVA VE VZTAHU K MLÁDEŽI

3.1 Legislativní rámec

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, je kodexem, v němž se promítají podstatné změny hodnotového systému naší současné společnosti po přelomovém roce 1989. Prakticky je členěn na obecnou část, kdy sestává z ustanovení společných všem či více trestným činům, definuje základní hranice trestní odpovědnosti, ukládání trestů a ochranných opatření, interpretaci používaných pojmů. Zvláštní část pak zahrnuje katalog trestných činů, jenž jsou dle příbuznosti dále rozčleněny do 13 hlav (např. trestné činy proti životu a zdraví, trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestné činy proti majetku, trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy atd.).⁹⁹

Ve vztahu k uvedenému trestnímu zákoníku, se děti a mládež může dopouštět projevů extremistického a antisociálního chování vůči ostatním jedincům ve společnosti, spočívajícím v páchání trestných činů z nenávistné pohnutky, dále pak spočívající v rasové, národnostní, náboženské či jiné nenávisti. Trestní zákoník definuje takové jednání v jednotlivých ustanoveních:

- podle § 145 trestního zákoníku, těžké ublížení na zdraví
- podle § 171 trestního zákoníku, omezování osobní svobody
- podle § 175 trestního zákoníku, vydírání
- podle § 228 trestního zákoníku, poškození cizí věci
- podle § 352 trestního zákoníku, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci
- podle § 355 trestního zákoníku, hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob
- podle § 356 trestního zákoníku, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod
- podle § 400 trestního zákoníku, genocidium
- podle § 401 trestního zákoníku, útok proti lidskosti

⁹⁹ SUDOLSKÁ, D. *Nový trestní zákoník*, [online]. ©2010 [cit. 2014-08-02] Dostupné z: <http://www.aksudolska.cz/novy-trestni-zakonik-c-40-2009-sb/>

- podle § 402 trestního zákoníku, apartheid a diskriminace skupiny lidí
- podle § 403 trestního zákoníku, založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka
- podle § 404 trestního zákoníku, projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka a jiné.¹⁰⁰

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

V případě trestné činnosti mládeže s ohledem na aplikaci trestního řízení, je uvedená problematika řešena v kontextu zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže (zákon o soudnictví ve věcech mládeže, kdy uvedené legislativní ustanovení je provázané s trestním řádem, trestním zákoníkem, zákonem o sociálně právní ochraně mládeže, občanským zákoníkem, občanským soudním řádem a některými jinými právními předpisy).

Jak píše Šámal a kol., zákon má podstatný význam, při projednávání protiprávních činů, které spáchali děti mladší patnácti let, případně mladiství, kdy navrhuje pro jedince, jenž se dopustil takového jednání, konkrétní opatření, aby se zdržel dalšího protiprávního jednání. Další neméně podstatný moment, je přispění k nalezení společenského uplatnění odpovídajícího jeho schopnostem, s přihlédnutím k jeho rozumovému vývoji a podle jeho sil a schopností i přispění k odstranění vzniklé újmy, způsobené jeho činem. Veškeré procesní řízení je jednoznačně vedeno k předcházení a zamezování páchání protiprávních činů.¹⁰¹

Řízení v trestních věcech mladistvých, jak uvádí Šámal a kol., podle tohoto zákona, je svěřeno osobám, jejichž znalost otázek souvisejících s výchovou mládeže zcela garantuje splnění výchovného účelu řízení. Dominantním postavením v tomto kontextu disponují speciální soudy mládeže a neméně důležitými jsou i orgány činné v trestním řízení. Dalšími institucemi, provázanými v jisté úzké spolupráci, jsou orgány sociálně-právní ochrany dětí,

¹⁰⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, In: *Sbírka zákonů*. Ministerstvo vnitra, 2009, částka 11, s. 384-447. ISSN 1211-1244

¹⁰¹ ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. 2011. s. 1

jejichž činnost upravuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí a Probační a mediační služba.¹⁰²

Podle Šámal a kol., stěžejní myšlenkou zákona je princip aktivní spolupráce pachatele při odstranění škodlivých následků, užitá je nadřazenost působení výchovného principu, kdy samotný trest je zde chápán jako prostředek poslední instance, až v případě, kdy užití jiného prostředku právní normy je zjevně neúčelné.¹⁰³

Z výše uvedeného je zřejmé, že zákon při řešení protiprávního jednání dospívající mládeže otevírá moderní přístupy, maximálně přihlíží k faktu, že trest není definitivním a jediným správným řešením protiprávního jednání mladistvých a dětí mladších 15 let. Maximálně je při pojetí trestního práva uplatněno principu restorativní justice (obnovení poměrů), které nahrazuje dřívější represivní pojetí.

Prostředky využívané k nápravě, vychází jednoznačně ze zájmů společnosti o nápravu mladého jedince a mají nesankční povahu. Obsahují prvky preventivní, nápravné, ochranné, či léčebné. Mladistvému dikce zákona umožňuje přispět k samotné nápravě škody, kterou svým protiprávním činem způsobil. A za důležitý moment celého procesu, pak považují, že je mladistvému umožněno najít vhodné společenské uplatnění.

Mládež je zákonem podle stejných autorů, definována jako děti a mladiství. Dítětem je jedinec mladší patnácti let, který v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok věku. Mladistvým je jedinec, který v době spáchání provinění dovršil patnáctý a nepřekročil osmnáctý rok svého věku. Zákon rozlišuje pro účely odpovědnosti mládeže tři typy protiprávních činů. *Provinění*, kdy se jedná o trestný čin spáchaný mladistvým. *Trestný čin*, kdy se jedná podle zákona o protiprávní čin, který trestní zákoník definuje trestným a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně. *Závěrečným ustanovením v zákoně uvedeným, je čin jinak trestný*, jímž se obecně rozumí čin, kdy je ve smyslu trestněprávních norem relativně beztrestný.¹⁰⁴

¹⁰² ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. 2011. s. 357-360

¹⁰³ ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. 2011. s. 2-3

¹⁰⁴ ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. 2011. s. 12-13

Zákon č. 359/199 Sb., o sociálně právní ochraně dětí

K uvedenému zákonu o sociálně právní ochraně dětí Šámal a kol. uvádí, že se zabývá ochranou práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranou oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, či k působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Sociálně-právní ochranu dětí zajišťují orgány obce, orgány obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, ministerstvo či Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dítěte. Dále zajišťují sociálně-právní ochranu obce a kraje v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu dětí, či další právnické a fyzické osoby, jsouce výkonem pověřeny. Pro uvedené orgány vyplývají povinnosti v případech preventivní a poradenské činnosti, pěstounské péče, ustanovení poručníka, případná výchovná opatření, osvojení dítěte, či nařízení ústavní výchovy apod.. Poskytují i potřebnou součinnost soudu.¹⁰⁵

Nové podstatné změny pak do uvedeného zákona vnáší platnost nového kodexu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, který mimo další zákony ruší platnost zákona č. 94/1963 Sb., zákona o rodině. Rekodifikuje některé jeho části a komplexně přejímá celou problematiku rodinného práva, kdy nově upravuje postupy ve věcech jiné formy péče o dítě a to poručenství, svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, opatrovnictví a nařízení ústavní výchovy. Nařízení ústavní výchovy je nově až krajní možností, v případě, že není možné svěření dítěte do péče konkrétní osobě, zpravidla příbuzným a uvedené opatření je možné nejdéle na dobu tří let. Což značně přispívá k zlepšení možností zdravého vývoje dítěte a pozitivního sociálního začlenění do společnosti.

3.2 Trestní odpovědnost, zánik trestní odpovědnosti

Dítě mladší patnácti let a trestní odpovědnost

Určení trestní odpovědnosti v kontextu dosaženého věku dítěte, je jednoznačně vymezeno v § 25 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, kdy trestně odpovědný není ten, kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku.

¹⁰⁵ Zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, In: *Sbírka zákonů*. Ministerstvo vnitra, 2012, částka 147. ISSN 1211-1244

V případě již probíhajícího řízení ve věcech dětí mladších patnácti let pak upravuje postup orgánů zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže, kdy Šámal a kol. uvádí „§ 89 *Dítě mladší patnácti let*

1) *Dítě mladší patnácti let není trestně odpovědné.*

2) *Dopustí-li se dítě mladší než patnáct let činu jinak trestného, učiní soud pro mládež opatření potřebná k jeho nápravě, která jsou uvedena v § 93 (dále jen „opatření“).*

3) *Jednání dítěte mladšího než patnáct let, které je jiným protiprávním činem, než je uveden v odstavci 2, se posuzuje a projednává podle obecných předpisů.*¹⁰⁶

Jak dále uvádí Šámal a kol., jiným protiprávním činem, může být kupříkladu čin, jenž naplňuje jen znaky přestupku a jeho posouzení a projednání je v rámci kompetence obecných předpisů. Primárním obecným předpisem pro posouzení odpovědnosti dětí mladších patnácti let, či nezletilých za jejich protiprávní činy je občanský zákoník.¹⁰⁷

Z dikce uvedených zákonů, pak jednoznačně vyplývá skutečnost, že dosažení věku patnácti let je sice zásadní pro vznik trestní odpovědnosti, či pro případně úplné vyloučení trestní odpovědnosti. Zákon však jde ještě dále a ani samotné dosažení hranice věku patnácti let u dítěte, není podstatnou pro určení trestní odpovědnosti, je nutné komplexně posuzovat i samotnou rozumovou a mravní vyspělost jedince při rozpoznání nebezpečnosti svého jednání. Z uvedeného plyne, že i když dítě dovršilo hranici patnácti let věku, avšak není dostatečně rozumově či morálně vyspělé a nerozpozná nebezpečnost svého konání, trestní odpovědnost není zřejmá.

Podstatným momentem všech opatření orgánů projednávající trestné činy dětí, je samotný smysl zákona, kdy tento pomocí konkrétních specifických opatření, koncentrovaných zejména na řešení vzniklé situace a to s důrazem na následnou ochranu dítěte před nepříznivými jevy, vše v kontextu vytvoření podmínek pro zdravý vývoj. Zákon jednoznačně usiluje o zlepšení chování dětí a ustálení poměrů a následné zlepšení perspektivy společenského uplatnění a správné ukotvení ve společnosti.¹⁰⁸

¹⁰⁶ ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. 2011. s. 696

¹⁰⁷ ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. 2011. s. 704

¹⁰⁸ ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. 2011. s. 781

Pro příznivý vývoj dětí a mládeže je podstatné aktivní působení, připravením příhodných podmínek pro přirozený vývoj a komplexní ochranou před nepříznivými sociálně-patologickými vlivy (extremismus, různé druhy závislosti a jiné), což jednoznačně současná legislativa upřednostňuje na úkor restrikce.

Trestní odpovědnost mladistvých

Při výkladu trestní odpovědnosti mladistvého je primární, dikce § 109 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Zákon přímo neuvádí věkovou hranici, avšak ustanovení odkazuje na konkrétní normu a to zákon o soudnictví ve věcech mládeže, kde je uvedeno, že mladistvým je osoba, která v době spáchání provinění dovršila patnáctý a nepřekročila osmnáctý rok.

Jak uvádí Šámal a kol., při vymezení trestní odpovědnosti, je opětovně nutno vzít v úvahu dosažení rozumové a mravní vyspělosti, pro rozpoznání nebezpečnosti svého jednání. Což je považováno za tzv. podmíněnou či relativní přičetnost, kdy zde vstupují u mladistvých rozpoznávací a ovládací schopnosti, kdy příčina je v duševní poruše.¹⁰⁹

Dalším pojmem ovlivňující problematiku případné trestní odpovědnosti mladistvého, je *nepřičetnost*, kterou vymezuje § 26 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, k čemuž uvádí Šámal a kol., že není pro nepřičetnost mladistvý trestně odpovědný a je to v přípravném řízení a při předběžném projednání obžaloby důvod pro zastavení trestního stíhání a v hlavním líčení důvodem zprošťujícího rozsudku.¹¹⁰

Je možno konstatovat, že v případě mladistvého a samotného posouzení zda se dopustil trestného činu, potažmo činu nebezpečného pro společnost a jeho následné trestní odpovědnosti, kdy jsou sice naplněny znaky uvedené v trestním zákoníku, je podstatné, aby nebyla naplněna některá se shora uvedených podmínek, vylučující trestní odpovědnost.

Trestný čin spáchaný mladistvým je označen zákonem o soudnictví ve věcech mládeže jako provinění. Jedná se o pouhé odlišné pojmenování trestného činu. Posuzování formy delikvence mladistvých, označených jako provinění a totožných s trestnými činy dospělých,

¹⁰⁹ ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. 2011. s. 36-37

¹¹⁰ ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. 2011. s. 46-47

je posuzováno v kontextu trestního zákoníku, avšak jestliže jsou v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže uvedeny výjimky, je jednání posuzováno v souladu s tímto zákonem.

Účinná lítost

Jednou z možností zániku trestnosti je účinná lítost, vztahující se pouze k mladistvým. Taxativně jsou podmínky vymezeny v § 7 zákona č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže, kdy k uvedenému ustanovení Šámal a kol. píše následující. Trestnost činu, kdy podle ustanovení trestního zákoníku horní hranice trestu nepřevyšuje pět let, mladistvý dobrovolně odstranil či napravil způsobený následek, případně se o to pokusil, svým konáním po spáchání provinění projevil účinnou snahu po nápravě a čin nevyvolal trvale nepříznivých následků pro poškozeného či pro společnost.¹¹¹

Z textu vyplývá, že v jistých případech je podstatným pro posouzení trestnosti činu mladistvého, odstranění následku, snaha o jistou formu nápravy a nesmí ani dojít k trvajícím následkům pro poškozeného a společnost, pak vstupuje do hry institut účinné lítosti (zániku trestnosti).

3.3 Opatření ukládaná mladistvým

K problematice *opatření* Šámal a kol. uvádí, že se jedná o základní právní následek provinění spáchaného mladistvými. Je zde dostatečný prostor pro variabilní uplatnění právních následků, otevírají se různorodé možnosti k naplnění trestní spravedlnosti v trestních věcech mladistvých. Právní následky jsou definovány jako opatření a rozlišeny:

- výchovná opatření
- ochranná opatření
- trestní opatření

Uvedená opatření tvoří stěžejní hmotněprávní formu reakce na trestnou činnost mladistvých a následné důsledné využití při ovlivňování dalšího směřování života mladistvého.¹¹²

¹¹¹ ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. 2011. s. 58

¹¹² ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. 2011. s. 73-74

Stejní autoři uvádějí, že provinění mladistvých, je v úrovni uplatnění trestněprávních sankcí řešeno v rámci odstupňovaného a provázaného systému. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže je utvářen v komplexní hierarchii vzájemně provázaných opatření. Uspořádání řešení provinění je možno definovat takto:

- řešení odklonem od trestního stíhání
- ukládání výchovných a ochranných opatření
- ukládání alternativních trestních opatření
- ukládání trestního opatření nepodmíněného odnětí svobody¹¹³

Z výše uvedeného vyplývá, že stěžejní filozofií souhrnné problematiky opatření vůči mladistvému, se jeví jako podstatné, cílené působení k odstranění příčin stíhané trestné činnosti. Preferováno je aktivní působení na jejich chování či na jejich sociální nebo rodinné poměry. Vše v kontextu vytváření kvalitního sociálního zázemí mladistvých, s důrazem na perspektivu společenského uplatnění. Významnou součástí je podpora kvalitativního rozvoje schopností a dovedností ohroženého jedince. Vždy je nejdůležitějším řešením konfliktního stavu či aktivní prevence samotného páchaní delikventních skutků.

Upuštění od uložení trestního opatření

V případech taxativně vymezených zákonem o soudnictví ve věcech mládeže, má soud pro mládež možnost upustit od uložení trestního opatření mladistvému, tak jak je uvedeno v komentáři Šámal a kol., kdy podstatnou podmínkou provinění, je maximální horní hranice odnětí svobody stanovená trestním zákoníkem nepřevyšující pět let, spáchání lituje a projevuje účinnou snahu k nápravě. Jedná se o případy taxativně vymezené v § 11 zmíněného zákona:

- s přihlédnutím k povaze činu a dosavadnímu životu mladistvého, lze důvodně očekávat, že postačí jen projednání věci před soudem pro mládež
- dopustí-li se činu z neznalosti právních předpisů, která je s ohledem na jeho věk, rozumovou vyspělost a prostředí, ve kterém žil omluvitelná, nebo

¹¹³ ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. 2011. s. 77

- soud pro mládež přijme záruku k nápravě mladistvého a má za to, že vzhledem k výchovnému vlivu toho, kdo záruku nabídl, povaze spáchaného činu a osobě mladistvého není nutné uložení trestního opatření

Jak je uvedeno v odstavci druhém uvedeného zákona, upustí-li soud pro mládež od uložení trestního opatření, může věc vyřídit, napomenutím mladistvého, anebo přenecháním postížení zákonnému zástupci, škole, jíž je mladistvý žákem, případně školskému zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, kde žije.¹¹⁴

¹¹⁴ ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. 2011. s. 91

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM V OBLASTI VLIVU EXTREMISMU NA MLÁDEŽ

4.1 Metody, cíle výzkumu a stanovení hypotéz

Bakalářská práce je zaměřena sociálně-patologické jevy v naší společnosti, na výklad samotného pojmu extremismu, nalezení nejčastěji se vyskytujících forem extremismu. Zkoumá výskyt projevů extremistického či radikálního chování ve skupinách žáků druhého stupně základních škol a středních škol. Zabývá se i otázkou míry ovlivnění dětí a mládeže rodinou, školou, vrstevníky a okolním prostředím a to zejména myšlenkami extremismu a radikalismu.

Metoda výzkumu

Pro získání empirických dat, jsem využil metodu kvantitativního výzkumu, k němuž Radvan a Vavřík uvádějí, že sociálně vědný výzkum založený na sběru a zpracování tvrdých dat, může umožnit získání poznatků co do objektivitu, znalostem, které o předmětu zájmu přinášejí odborně zdatní vědci. Výhodou je používání čísel nahrazujících tak zkoumaný předmět, jev či stav, sloužící k deskripci. Příhodným se jeví i odstup od zkoumané osoby, čímž se více přiblížíme objektivitě výzkumu. Podstatnou je však následná správná explanace dat a srovnání s daty získanými z jiných obdobných výzkumů.¹¹⁵

Před samotným provedením výzkumu, jsem provedl, ve zvolených školách ověření, zda mi bude umožněno výzkum provést, dotaz byl směřován i k ochotě osob spolupracovat. Po uvedeném ověření možnosti provedení výzkumu, jsem následně provedl předvýzkum. Ověření správnosti volby, sestavení a formulace jednotlivých otázek pro finální dotazník jsem realizoval u 20 respondentů v základní škole v Kamenici.

Použitelná empirická data pro vlastní výzkum, jsem získal prostřednictvím anonymních dotazníků s 18 otázkami. Z uvedených otázek bylo 17 otázek uzavřených a 1 otázka otevřená. Konkrétně metodu dotazníku pro svůj výzkum jsem se rozhodl použít, zejména z důvodu získání potřebně rozsáhlého vzorku ke zpracování ve velmi krátké časové době. Jelikož bydlím v kraji Vysočina v bývalém okrese Jihlava, zaměřil jsem svou oblast šetření

¹¹⁵ RADVAN, Eduard, VAVŘÍK, Michal. *Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociální oblasti*. 1. vyd. Brno: BonnyPress. 2009. s. 22-23

právě na uvedenou problematiku v tomto území. Jelikož jsem chtěl pro větší objektivitu i porovnat současný stav jak ve městě, tak i na vesnici, využil jsem při sběru dat, školy umístěny v obou těchto lokalitách.

Cíle výzkumu:

Cílem výzkumu bylo zjistit současný stav problematiky v oblasti extremismu mezi dětmi a mládeží vybraných škol. Jejich vnímání jevů spojených s projevy extremismu, případnou znalost problematiky, vnímání extremistického chování spolužáků a zpětná reakce k nim. Výzkum vychází z předpokladu, že na vývoj dospívajícího jedince, má poměrně důležitý vliv funkční či nefunkční rodina, působení sociálního prostředí kde se jeho osobnost vyvíjí, či přínosné školní prostředí. Důležitou otázkou pak bylo i samotné zjištění zda podobné prvky extremistického chování sami nevykazují.

Pro splnění hlavních cílů bakalářské práce jsem si stanovil následující dílčí cíle:

- objasnit historický kontext vývoje extremistických ideologií
- popsat formy a druhy extremismu, jeho příznačné projevy v současné společnosti
- objasnit důvody inklinace mládeže k myšlenkám extremismu
- ověření, zda má rodina a sociální prostředí vliv na dospívající mládež a její směřování k extremismu
- na podkladě zkoncipovaného dotazníku analyzovat stav povědomí a samotného výskytu extremismu mezi žáky vybraných škol

Hypotézy

H1 - Předpokládám, že většina respondentů má povědomí o extremistických skupinách působících na území ČR.

H2 - Předpokládám, že podle více než 50 % respondentů má atmosféra uvnitř společnosti vliv na vznik extremistických uskupení.

H3 - Předpokládám, že více jak 60 % respondentů nevnímá, že extremistické názory rodičů ovlivňují výchovu dospívajícího jedince.

H4 - Předpokládám, že více jsou ovlivněni ideologií extremistických hnutí chlapci než dívky.

4.2 Výběr respondentů

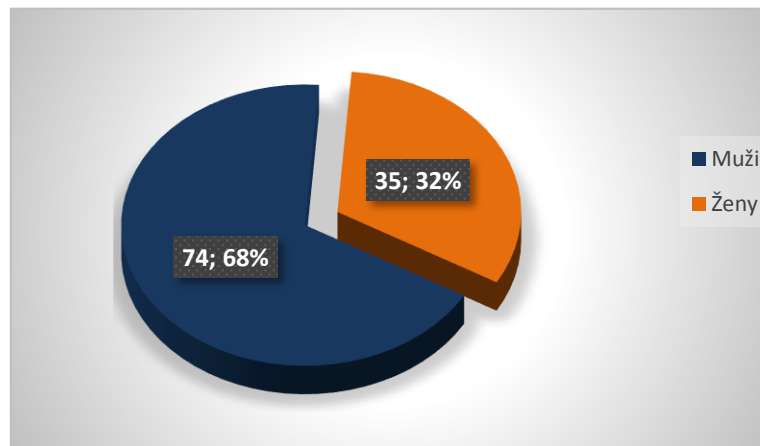
Výběr souboru respondentů jsem podřídil dostupnému výběru a využil studenty střední průmyslové školy v Jihlavě, realizace proběhla v několika ročnících. Dále byl realizován mezi žáky osmého a devátého ročníku ve věku do 14 a 15 let. Vybral jsem základní školy, bývalého okresu Jihlava a to ZŠ Velký Beranov, kdy se jedná o vesnickou školu a ZŠ Kamenice, kdy se jedná o školu městyse. Střední školu jsem do výzkumu zařadil také, z důvodu věku studentů, kdy někteří již jsou zletilí, trestně odpovědní a starší 18 let.

Pro uvedený výzkum jsem rozdál 120 dotazníků, návratnost od respondentů byla 100 %. K výzkumu a interpretaci dat bylo 8 dotazníků vyřazeno, kdy příčinou bylo nesprávné vyplnění respondentem, u některé z otázek měl více odpovědí, které však striktně vyžadovaly jen jednu odpověď, další 3 dotazníky nebyly vyplněny vůbec. Závěrečné vyhodnocení a analýzu dat jsem provedl z konečných 109 platných dotazníků.

4.3 Analýza a interpretace výsledků výzkumu

Otázka č. 1

Vaše pohlaví?

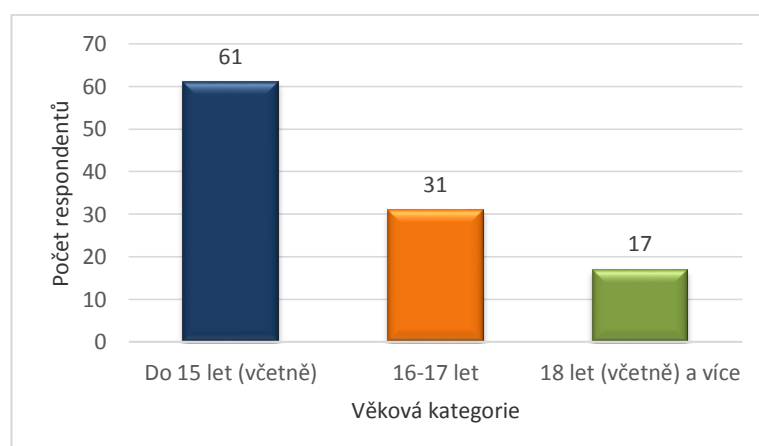

Graf č. 1: Rozlišení pohlaví respondentů.

V odpovědi uvedlo 74 respondentů, že jsou chlapci, což je 68 %. Méně početná skupina 35 respondentů uvedla, že jsou dívky, což je 32 %.

Otázka č. 2

Do jaké věkové kategorie patříte?

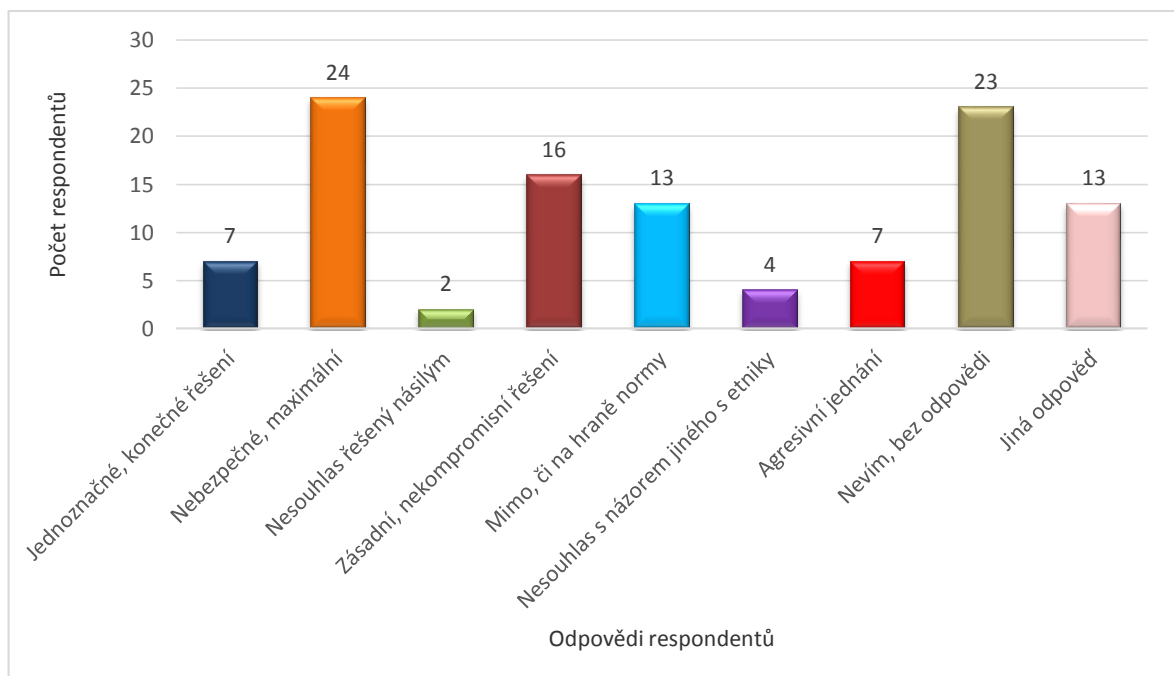
Graf č. 2: Věk respondentů.

V kategorii do 15 let (včetně), bylo 61 respondentů, což je 56 %. V kategorii 16 - 17 let, bylo 31 respondentů, což je 28 %. V kategorii do 18 let (včetně), bylo 17 respondentů, což je 16 %.

Z odpovědi vyplývá, že více než ½ respondentů je ve věku do 16 let. Z odpovědi vyplývá, že jen věková kategorie do 15 let je obsazena jak chlapci, tak i dívkami. V ostatních věkových kategoriích jsou respondenty výhradně chlapci.

Otázka č. 3

Co si představíte pod pojmem extrémní či radikální?

Graf č 3: Vnímání slova extrémní či radikální u respondentů.

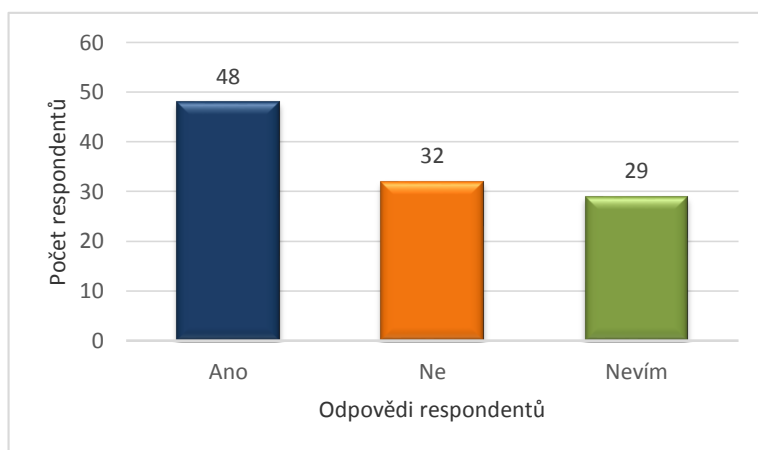
K jediné otevřené otázce odpovědělo 21 % respondentů neví nebo ji ponechalo bez odpovědi. Ostatní respondenti zvolili volnou odpověď. Nejčastěji se vyskytovala odpověď *nebezpečné, maximální*, kdy takto odpovědělo 22 % respondentů. Frekventovanou odpovědí bylo i *zásadní, nekompromisní*, kdy tuto zvolilo 15 % respondentů. Odpověď *mimo, či na hraně normy*, odpovědělo 12 % respondentů. *Jinou odpověď* ze zde uvedených zvolilo 12 % respondentů. Další odpovědí bylo *jednoznačné, konečné řešení*, tuto zvolilo 6 % respondentů. Další odpovědí bylo *agresivní jednání*, takto odpovědělo 6 % respondentů.

Další odpovědí byl *nesouhlas s názorem*, tuto uvedli 4 % respondenti. Nepodstatně zastoupenou odpovědí byl *nesouhlas řešený násilím*, tuto odpověď uvedli 2 % respondentů.

Většina respondentů napříč uvedenými věkovými kategoriemi má nějakou představu o významu slov jako je extrémní či radikální, protože nějakou odpověď uvedlo 79 % respondentů a jen 21 % respondentů, nebylo schopno uvést žádnou odpověď.

Otázka č. 4

Máte pocit, že by měla být větší informovanost o extremismu? (Prostřednictvím medií, knih, besed...)

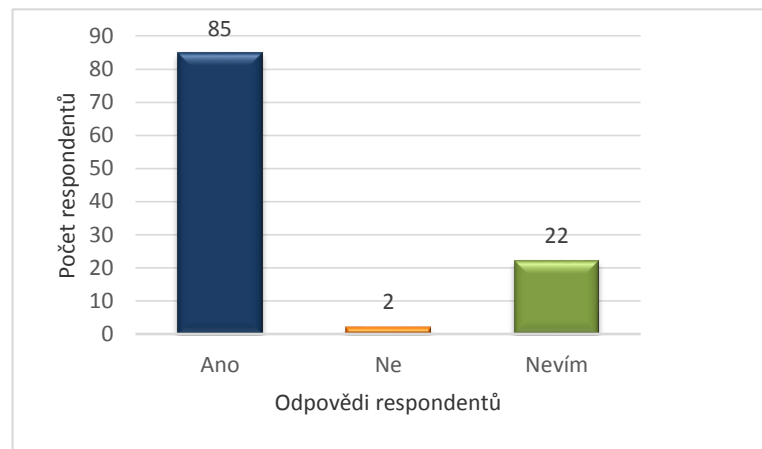

Graf č. 4: Informovanost respondentů k problematice extremismu.

Zde 44 % respondentů uvedlo, že by přivítali větší informovanost. Naopak dostatečně informováno je 29 % respondentů. Poslední skupinou, byli respondenti, jimž nepřipadá důležitá veřejná informovanost k této problematice, případně neměli vyhraněný názor, odpověď zvolilo 27 % respondentů.

Otázka č. 5

Existují podle vašeho názoru v české republice extremistická hnutí či skupiny?

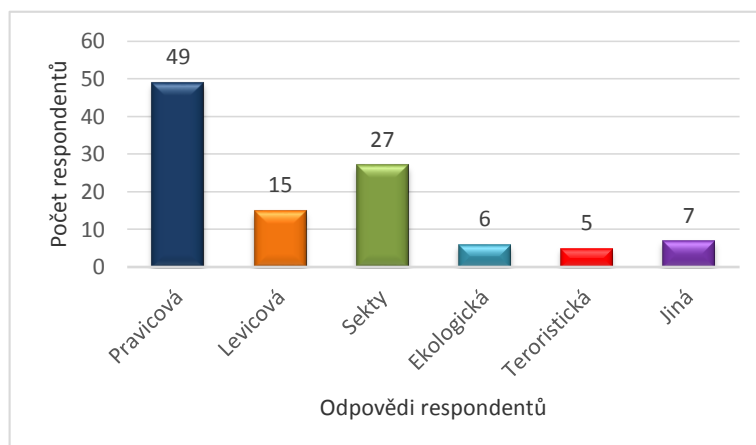
Graf č. 5: Existence extremistických hnutí v ČR.

Na tuto otázku odpovědělo 78 % respondentů kladně. Záporně odpověděli 2 % respondentů, 20 % respondentů odpovědělo, že neví.

Z odpovědí vyplývá, že téměř 80 % respondentů je přesvědčeno o existenci extremistických hnutí v ČR.

Otázka č. 6

Jaké extremistické hnutí či skupiny v České republice podle vašeho názoru převládají?

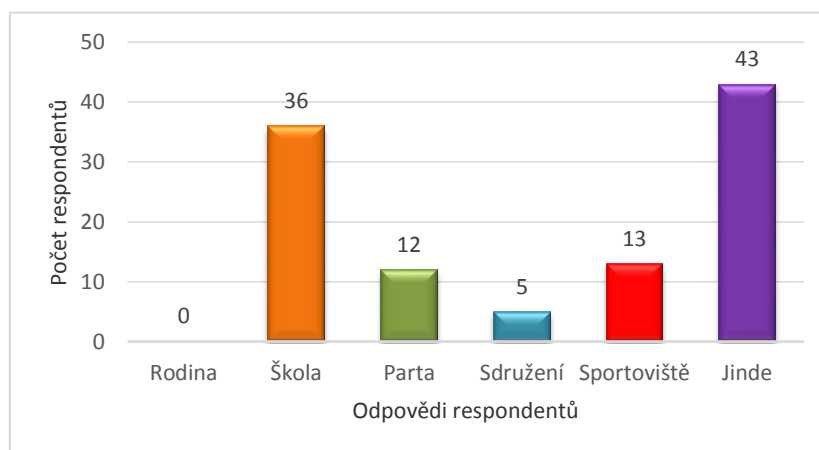
Graf č. 6: Rozložení extremistických hnutí v ČR.

Přesvědčení o převažujících pravicových hnutích je přesvědčeno 45 % respondentů, 25 % respondentů si myslí, že převažují sekty, 14 % se domnívá, že levicová hnutí, 6 % je přesvědčeno o ekologických hnutích, 5 % respondentů se přiklání k názoru, že se jedná o teroristická hnutí a 6 % respondentů pro jiná hnutí.

Z odpovědí na uvedenou otázku je zřejmé, že podle respondentů v ČR převážně existují extremistická hnutí pravicově založená.

Otázka č. 7

V jakém prostředí jste se setkal/a s projevy extremismu?

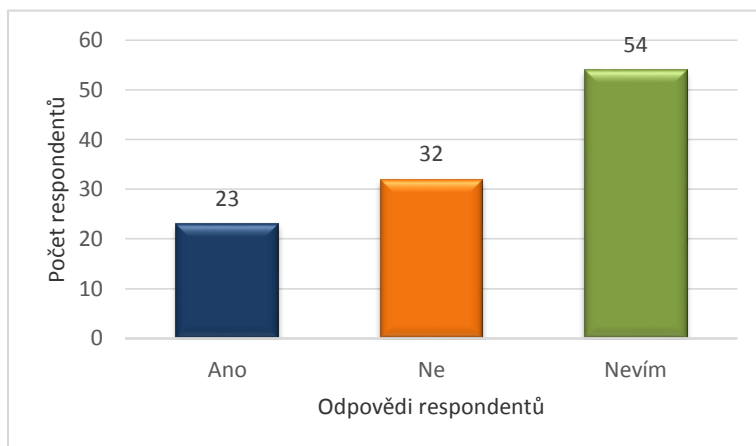
Graf č. 7: Projevy extremismu a prostředí.

Nikdo z respondentů se nesetkal s projevy extremismu v rodině. S projevy extremismu ve škole se setkala 33 % respondentů, v partě 11 % respondentů, v zájmových sdruženích 5 % respondentů, na sportovišti 12 % respondentů, při jiných činnostech 39 % respondentů.

Z odpovědí na uvedenou otázku je zřejmé, že nejvíce respondentů se setkala s projevy extremismu jinde než fixně uvedené. Následuje škola, sportoviště, parta, zájmová sdružení.

Otázka č. 8

Je prosazování zájmů extremistických hnutí a skupin prospěšné naší společnosti?

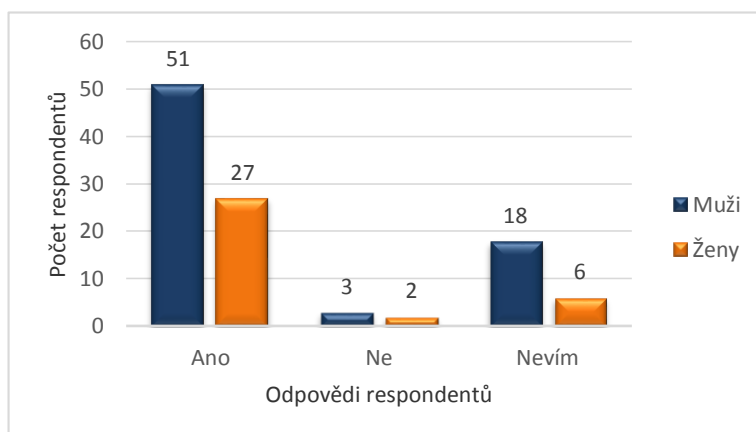
Graf č. 8: Prospěšnost zájmů extremistických hnutí pro společnost.

K otázce prosazování zájmů extremistických hnutí a jejich prospěšnosti pro společnost uvedlo 21 % respondentů, že je prospěšné, 29 % respondentů uvedlo, že není prospěšné a 50 % respondentů nemělo na uvedené svůj názor.

Z uvedeného vyplývá, že 1/2 respondentů nemá vlastní názor na uvedenou problematiku.

Otázka č. 9

Ovlivňují extremistická hnutí a skupiny děti a mládež?

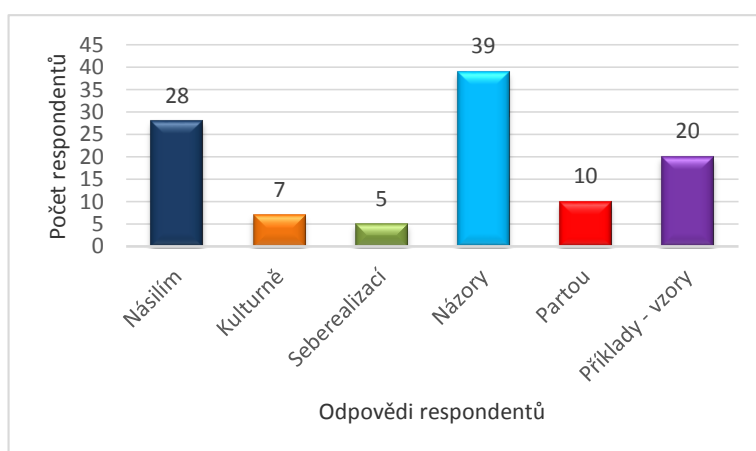
Graf č. 9: Ovlivnění respondentů extremistickým hnutím.

Zde je přesvědčeno 47 % studentů a 25 % studentek, že extremistická hnutí mají vliv na děti a mládež, naopak 3 % studentů a 2 % studentek uvedlo, že nemají žádný vliv a 17 % mužů a 6 % žen na problematiku nemělo svůj názor.

Z uvedeného je zřejmé, že téměř $\frac{3}{4}$ respondentů si myslí, že dospívající mládež výrazně ovlivňují extremistická hnutí a jen nepatrný počet se domnívá, že nemají vliv.

Otázka č. 10

Jakým způsobem extremistická hnutí a skupiny ovlivňují děti a mládež?

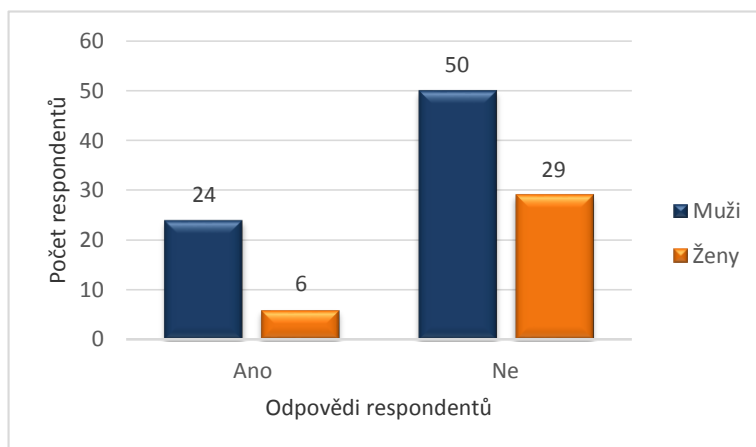
Graf č. 10: Způsob působení extremistických hnutí na respondenty.

K otázce způsobu ovlivnění mládeže extremistickými uskupeními, uvedlo 36 % respondentů přejímáním názorů, 26 % projevy násilí, 18 % příklady – vzory, 9 % partou, 6 % kulturně a 5 % možností seberealizace.

Více než 60 % respondentů vnímá působení extremistických hnutí na dospívající hlavně v oblasti projevení názoru a užití nepřiměřené agrese vůči okolí.

Otázka č. 11

Jsou vám blízké myšlenky některého extremistického hnutí či skupiny?

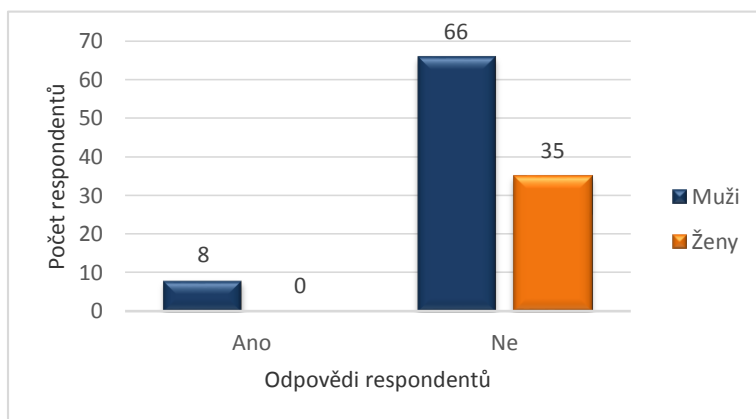
Graf č. 11: Ztotožnění respondentů s myšlenkami extremistických hnutí.

Přesvědčení, že jim jsou blízké myšlenky některého extremistického hnutí či skupiny vyjádřilo 22 % studentů a 5 % studentek. Naopak 46 % studentů a 27 % studentek uvedlo, že se s těmito myšlenkami neztotožňují.

Pouze ¼ respondentů se ztotožňuje s ideologií extremistických hnutí a skupin a v případě žen jen zanedbatelný počet 5 % respondentek.

Otázka č. 12

Jste členem/členkou (sympatizantem) nějakého extremistického hnutí či skupiny?

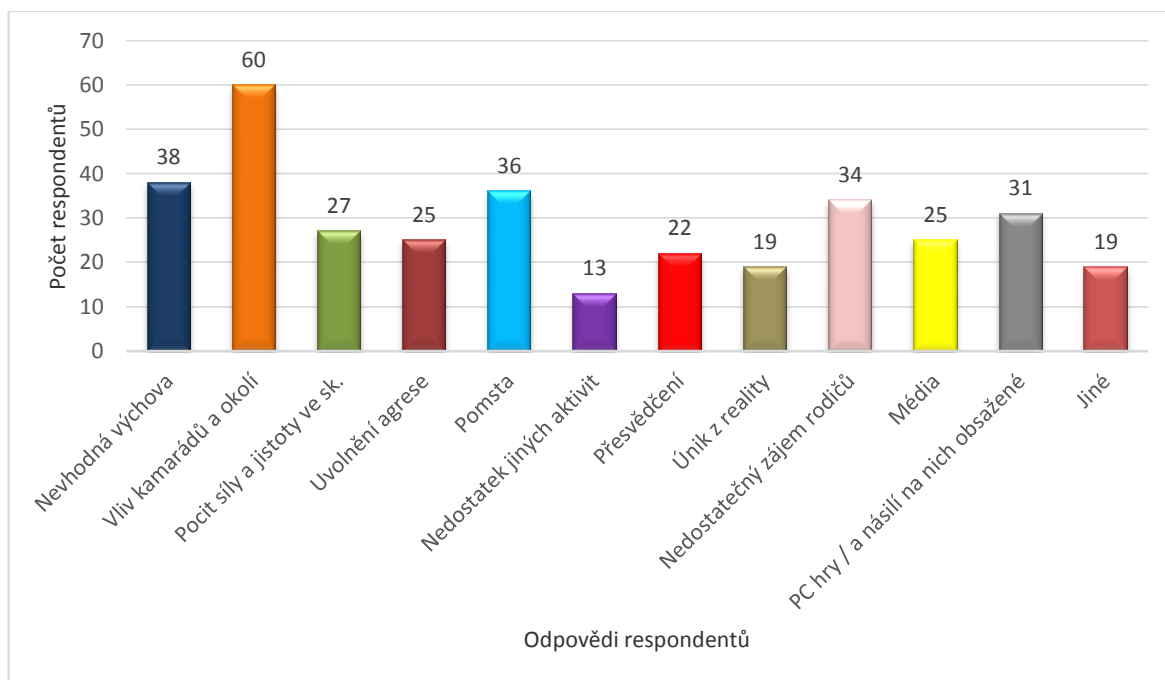

Graf č. 12: Účast respondentů v extremistické skupině.

Pouze 7 % dotazovaných se považuje za člena/členku extremistického hnutí či skupiny, v uvedené skupině se však nevyskytuje žádná žena. Naopak 61 % mužů a 32 % žen není aktivní v žádném extremistickém hnutí či skupině.

Otázka č. 13

Co vede mládež ke ztotožnění se s myšlenkami extremismu?

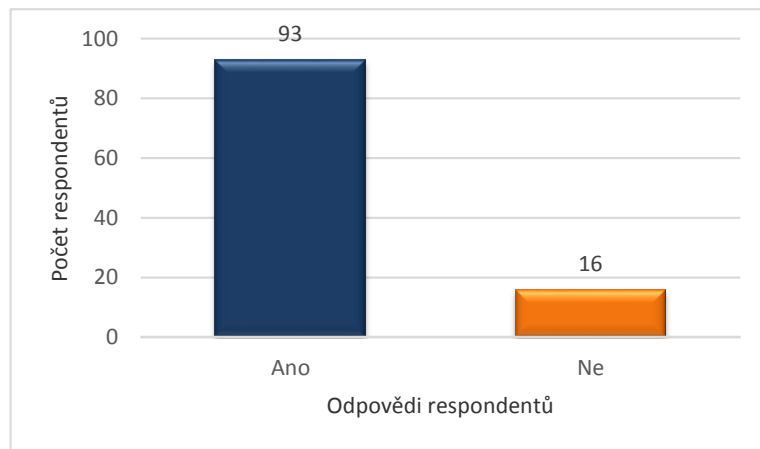

Graf č. 13: Důvody respondentů se ztotožněním se s myšlenkami extremismu.

Nejfrekventovanější odpovědí ve vztahu směřování ke ztotožnění se s myšlenkami extremismu byl *vliv kamarádů a okolí*, kdy tento byl ze všech zvolených odpovědí uveden v 17 % případů, následován byl *nevhodnou výchovou*, kdy tato se objevila v 11 % případů.

Otázka č. 14

Má rodina, škola, vrstevníci, podle vašeho názoru vliv na vývoj dětí a mládeže?

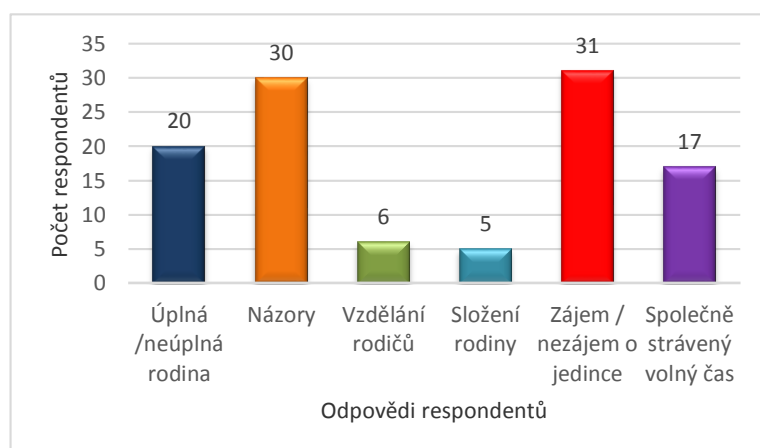
Graf č. 14: Vliv okolí na vývoj dětí a mládeže.

Zde si 85 % respondentů myslí, že rodina, škola či vrstevníci ovlivňují vývoj dětí a mládeže. Naopak 15 % respondentů tuto myšlenku odmítá.

Z provedeného výzkumu taktéž vyplývá, že většina respondentů vnímá, že rodina, škola či vrstevníci významně ovlivňují vývoj dětí a mládeže.

Otázka č. 15

Jakým způsobem rodina ovlivňuje vývoj jedince?

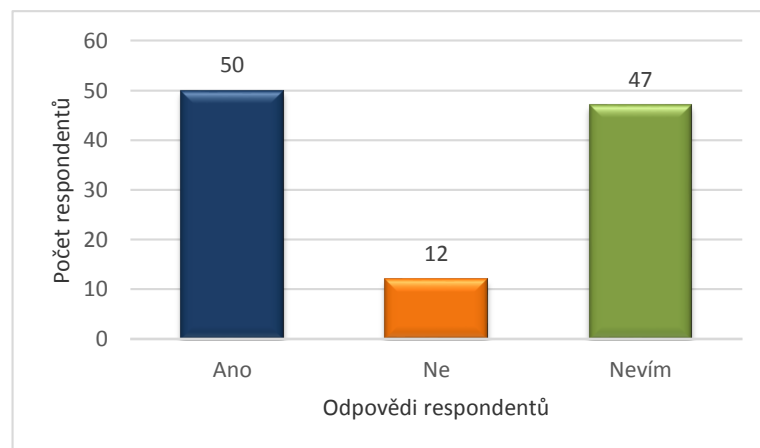
Graf č. 15: Ovlivnění vývoje rodinnými okolnostmi.

Celkem 18 % respondentů vnímá, že vývoj jedince v rodině je ovlivňován *úplnou či neúplnou rodinou*, 28 % *názory*, 5 % *vzděláním rodičů*, 5 % *složením rodiny*, 28 % *zájmem či nezájmem o jedince* a 16 % *společně stráveným volným časem*.

Nadpoloviční většina respondentů je přesvědčena, že vývoj jedince v rodině je ovlivňován *ponejvíce názory a zájmem či nezájmem o dospívajícího jedince*.

Otázka č. 16

Vychovává rodič s extremistickými názory, podle těchto názorů i své děti?

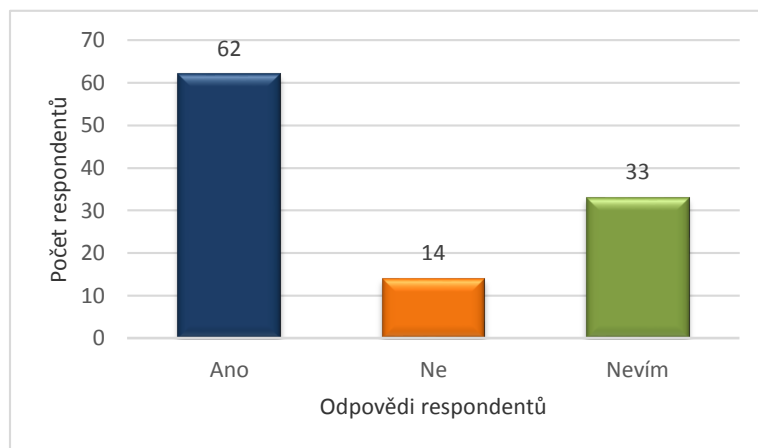
Graf č. 16: Vliv extremistických názorů rodiče na výchovu.

K otázce ovlivnění rodiče jeho extremistickými názory při výchově vlastních dětí, se 46 % respondentů domnívá, že výchovu ovlivňuje, 11 % je přesvědčeno, že výchovu neovlivní a 43 % nemá k uvedené otázce vlastní názor.

Z provedeného výzkumu je zřejmé, že téměř ½ respondentů se domnívá, že rodič, který je ovlivněn extremistickými názory promítá tyto ideje i do výchovy vlastních dětí.

Otázka č. 17

Má podle vašeho mínění celková atmosféra uvnitř naší společnosti vliv na vznik extremistických uskupení?

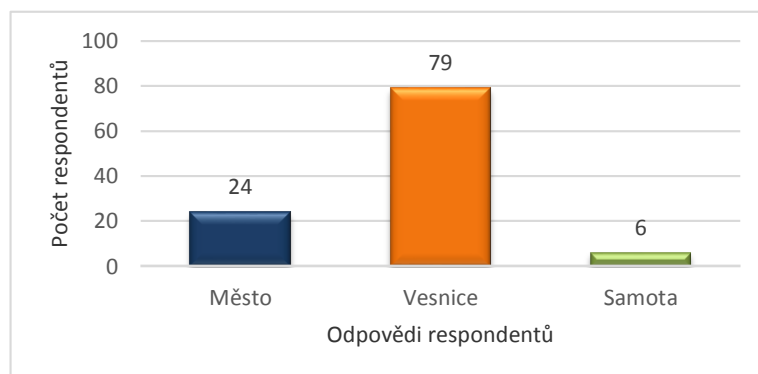
Graf č. 17: Situace ve společnosti a vznik extremistických hnutí.

K otázce vlivu atmosféry uvnitř společnosti na případný vznik extremistických uskupení, si 57 % respondentů myslí, že je podněcuje, 13 % respondentů si naopak toto nemyslí a zbylých 30 % respondentů nemá na uvedenou problematiku vlastní názor.

Z provedeného výzkumu vyplývá, že více než ½ dětí a mládeže si myslí, že atmosféra ve společnosti má významný vliv na vznik extremistických uskupení.

Otázka č. 18

Bydlíte ve městě, na vesnici nebo samotě?

Graf č. 18: Bydliště respondentů.

Z odpovědi je zřejmé, že nejvíce respondentů bydlí na vesnici 79, což je 72 %, 22 % žije ve městě – 24 respondentů a na samotě 6 %, což je 6 respondentů.

H1 - Předpokládám, že většina respondentů má povědomí o extremistických skupinách působících na území ČR.

K této hypotéze se vztahovaly otázky č. 5 a 6, kdy 78 % respondentů odpovědělo, že extremistická hnutí v ČR existují. Podle respondentů, jsou nejfrekventovanější pravicová uskupení, dále sekty a levicové uskupení, následované ekologickými hnutími. Hypotéza se **potvrdila**.

H2 - Předpokládám, že podle více než 50 % respondentů má atmosféra uvnitř společnosti vliv na vznik extremistických uskupení.

K této hypotéze se vztahovaly otázky č. 4 a 17, kdy 57 % respondentů odpovědělo, že vnitřní atmosféra uvnitř společnosti je významnou podmínkou pro vznik extremistických hnutí. Polovina respondentů by také ocenila větší informovanost v oblasti problematiky extremismu a třetině respondentů tyto informace nepřijdou důležité. Hypotéza se **potvrdila**.

H3 - Předpokládám, že více jak 60 % respondentů nevnímá, že extremistické názory rodičů ovlivňují výchovu dospívajícího jedince.

K této hypotéze se vztahovaly otázky č. 15 a 16, kdy 54 % respondentů uvedlo, že neovlivňuje rodič svými extremistickými názory postoj svých dětí či případně nezaujala žádné stanovisko. Podle více než poloviny respondentů, rodina nejvíce působí svými názory a projevem zájmu či nezájmu o dítě, kdy obě části výchovy se podělily rovnoměrně o svůj význam. Hypotéza se **nepotvrdila**.

H4 - Předpokládám, že více jsou ovlivněni ideologií extremistických hnutí chlapci než dívky.

K této hypotéze se vztahovaly otázky č. 9, 11 a 12, kdy 47 % respondentů a jen 25 % respondentek, odpovědělo, že extremistická hnutí ovlivňují postoje dětí a mládeže. Více jsou blízké myšlenky některého z extremistických uskupení a častěji jsou jejich sympatizanty muži. Hypotéza se **potvrdila**.

ZÁVĚR

V teoretické části bakalářské práce je prezentován jeden z významných fenoménů dnešní společnosti, spojitost extremismu a dospívající mládeže. Je zde rozveden zásadní pohled na extremismus a radikalismus, stručně je popsána geneze a definovány pojmy zasahující do problematiky této oblasti.

V České republice vyvíjí svou činnost řada extremistických uskupení, ať již jsou registrovány u ministerstva vnitra, či působí živelně, vždy však jsou schopny zorganizovat rozličné násilné aktivity, ukryté za sportovní či kulturní činností. V současnosti nejvyužívanějším pro šíření extremistických myšlenek je kyberprostor.

Důležitým momentem při potlačení forem kriminality s extremistickým podtextem, je snaha zákonodárců reagovat na konkrétní bezpečnostní situaci spojenou s tímto fenoménem, přijímáním konkrétních zákonů postihujících trestné činy s extremistickým podtextem. Významnou je i snaha bezpečnostních orgánů a zainteresovaných státních institucí, vyvíjet činnost k potlačení či předcházení různých forem takovéto kriminality.

V práci jsem se pokusil nastínit možnosti řešení a eliminace konfliktních stavů v rámci zejména prevence samotného páchání delikventních skutků, než problém řešit striktně v rámci represe. Stát pro práci s rizikovými skupinami mládeže, vytváří podmínky pro vznik sdružení, zabývajícími se mimoškolními aktivitami, sportovní a jinou činností. Stát také prostřednictvím svých orgánů koordinuje preventivní systém, spolufinancuje jej a na veřejnosti jej i prezentuje. Aktivity v této oblasti jsou ponejvíce realizovány na regionální či na místní úrovni.

Obecně je známo, že nejrizikovějším obdobím v souvislosti s probíhajícím vývojem osobnosti je pubescence a adolescence, kdy kulminuje nebezpečí ztotožnění se s extremistickými postoji a jejich agresivními projevy. V praktické části jsem se zaměřil na žáky ZŠ a studenty SŠ na Jihlavsku.

Po celkové analýze a vyhodnocení dotazníku, je zřejmé, že mládež má jistou představu co se skrývá za významem slov extrémní či radikální. Studenti mají také jasné povědomí o existenci extremistických uskupení v České republice a uvědomují si, že pro svou ideologii a cíle používají prostředky mimo demokratický právní rámec. Většina z nich se s myšlenkami extremismu neztotožňuje a je spíše konzervativní v kladném postoji při vnímání extremistických uskupení.

Z jejich úhlu pohledu je také tento etablovaný jev ve společnosti vnímán jako významně nebezpečný a negativně zasahující princip svobody každého občana, ať již užitím agrese či potlačováním samostatného názoru. Patrně je také, že nejvíce jsou děti a mládež ovlivněny extremistickými myšlenkami, kterými na ně extremistická uskupení působí, nejčastěji právě působením kamarádů a nejbližšího sociálního okolí. Svůj neopomenutelný vliv podle nich má i nevhodná výchova.

Ze zjištěných skutečností je zjevná důležitost zaměření na pozitivní socializaci jedince v rámci společnosti, kdy na něj působí zejména rodina, škola, vrstevníci, parta a další faktory. Prvotním a nejdůležitějším mementem je prevence v samotné rodině, negativní vlivy ve výchově se obtížně odstraňují.

Prevence k extremismu by měla v rámci společenských věd probíhat v rámci výuky nebo zájmových sdružení. Kde by měly být objasněny možné sociálně-patologické jevy a taktéž by seznámení mělo obsahovat i možné tresty hrozící za protiprávní jednání spáchané v těchto souvislostech.

Práce měla smysl již z toho důvodu, že o výsledky výzkumného šetření projevil zájem školy, na kterých jsem výzkumné šetření prováděl. Výsledky by bylo možné využít pro metodiky a zapracovat do některých bloků předmětů. Výsledky výzkumu nelze generovat na celou populaci, ale pro potřeby této práce jsou validní a dokazují, že mladí lidé tento problém vnímají.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. DANICS, Štefan, *Extremismus*. 1. Vyd. Praha: Triton, 2003. 62 s. ISBN 80-7254-454-3.
2. DANICS, Štefan, KAMÍN, Tomáš. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2008. 151 s. ISBN 80-7201-265-7.
3. FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 303 s. ISBN 80-210-1798-8.
4. CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 184 s. ISBN 978-80-7367-098-6.
5. CHMELÍK, Jan, *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. 1. vyd. Praha: Linde, 2001. 172 s. ISBN 80-7201-265-7.
6. CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. 1. vyd. Praha: Armex, 2000. 114 s. ISBN 80-86244-14-8.
7. Interní materiály Policie České republiky.
8. *Intranet PČR* [online]. ©2013 [cit. 2013-10-02] Dostupné z: <http://www.ul.sc/pis/pis/kriminalita%20mladeze/kriminalita%20mladeze.doc>
9. KOMINAREC, Igor. *Úvod do pedagogiky volného času*. 1. vyd. Prešov: PrivatPress. 2003. 113 s. ISBN 80-968608-5-2.
10. KRATOCHVÍLOVÁ, M., 2001 cit. podle KOMINAREC, Igor. *Úvod do pedagogiky volného času*. 1. vyd. Prešov: PrivatPress. 2003. 113 s. ISBN 80-968608-5-2.
11. KRAUS, Blahoslav. SÝKORA, Petr. *Sociální pedagogika I*. 1. vyd. Brno: BonnyPress. 2009. 63 s.
12. KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
13. MAREŠ, Miroslav, *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Barrister & principal, 2003. 655 s. ISBN 80-86598-45-4.
14. MAREŠ, Miroslav, *Terorismus v ČR. I. vyd.* Brno: Centrum strategických studií, 2005. 476 s. ISBN 80-903333-8-9.

15. MAREŠ, Miroslav. SVOBODA, Ivo. STEHLÍK, Eduard. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2011. 123 s. ISBN 978-80-7278-568-1.
16. MAREŠOVÁ, Alena, *Kriminologické a právní aspekty extremismu* [online]. 1999 [cit. 2013-10-07]. ISBN 80-86008-59-2. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/233.pdf>
17. MILO, Daniel. *Rasistický extremismus v Slovenskej republike*. 1. vyd. Bratislava: Ľudia proti rasizmu. 2004. 119 s. ISBN 80-89149-03-0.
18. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. ©2010 [cit. 2013-10-02] Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>
19. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. ©2010 [cit. 2013-12-28] Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx>
20. NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Academia. 2009. 498 s. ISBN 978-80-200-1679-9.
21. NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia. 2003. 507 s. ISBN 80-200-0993-0.
22. NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef. a kol.. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha: Aspi Publishing. 2004. 451 s. ISBN 80-7357-026-2.
23. *Policejní noviny* [online]. ©2013 [cit. 2014-21-02] Dostupné z: <http://www.policejninoviny.cz/extremismus-souhrnna-situacni-zprava-3-ctvrtleti-roku-2013.html>
24. PŘADKA, Milan, 1987 cit. podle Blahoslav KRAUS. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
25. RADVAN, Eduard, VAVŘÍK, Michal. *Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociální oblasti*. 1. vyd. Brno: BonnyPress. 2009. 57 s.
26. *Rexter* [online]. ©2013 [cit. 2014-20-02] Dostupné z: <http://www.rexter.cz/ekoterorismus-v-ceske-republice/2004/05/01/>
27. STŘELEČEK, Stanislav. MARÁDOVÁ, Eva. MARHOUNOVÁ, Jana. ŘEHULKA, Evžen. *Kapitoly z rodinné výchovy*. 1. vyd. Praha: Fortuna. 1992. 157 s. ISBN 80-85298-84-8.
28. SUDOLSKÁ, D. *Nový trestní zákoník*, [online]. ©2010 [cit. 2014-08-02] Dostupné z: <http://www.aksudolska.cz/novy-trestni-zakonik-c-40-2009-sb/>

29. *Svitavy* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-27] Dostupné z: <http://www.svitavy.cz/cs/m-442-vyznamne-projekty/>
30. ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. 2011. 968 s. ISBN 978-80-7400-350-9.
31. ŠULC, Vladan. Bude bitka, hej!. *Policista*. 2013, č. 5. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra. 2013. 48 s. ISSN 1211-7943.
32. *Útvary-pcr* [online]. ©2013 [cit. 2014-16-02]. Dostupné z: <http://www.utvary-pcr.wz.cz/jednotky/specialni%20utvary/uooz/symbolika.htm>
33. Zákon č. 301/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, In: *Sbírka zákonů*. Ministerstvo vnitra, 2011, částka 106. ISSN 1211-1244.
34. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, In: *Sbírka zákonů*. Ministerstvo vnitra, 2009, částka 11. ISSN 1211-1244.
35. Zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, In: *Sbírka zákonů*. Ministerstvo vnitra, 2012, částka 147. ISSN 1211-1244.
36. ZOUBKOVÁ, Ivana, MOULISOVÁ, Marcela. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing s.r.o.. 2004. 144 s. ISBN 80-86795-05-5.
37. ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda: Aleš Čeněk s.r.o.. 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky.
SPR-RSČ	Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa.
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy.
NOF	Národní obec fašistická.
BHS	Bohemia Hammer Skinheads.
ČAS	Československé anarchistické sdružení.
AF	Anarchistická fronta.
ASF	Anarchosyndikalistická federace.
ČAF	Česká anarchistická federace.
IWA	International Workingmen's Association.
ČSAF	Československá anarchistická federace.
FSA	Federace sociálních anarchistů.
AFA	Antifašistická akce.
INPEG	Iniciativa proti ekonomické globalizaci.
MMF	Mezinárodní měnový fond.
SS	Schutzstaffel, česky <i>Ochranný oddíl</i> .
NSDAP	Německá národně-socialistická strana pracujících.
SVI	Systém včasné intervence.
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí.
ZŠ	Základní škola.
SŠ	Střední škola.
ÚOOZ	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu.

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Rozlišení pohlaví respondentů.....	69
Graf č. 2: Věk respondentů.	69
Graf č. 3: Vnímání slova extrémní či radikální u respondentů.	70
Graf č. 4: Informovanost respondentů k problematice extremismu.	71
Graf č. 5: Existence extremistických hnutí v ČR.....	72
Graf č. 6: Rozložení extremistických hnutí v ČR.	72
Graf č. 7: Projevy extremismu a prostředí.	73
Graf č. 8: Prospěšnost zájmů extremistických hnutí pro společnost.	74
Graf č. 9: Ovlivnění respondentů extremistickým hnutím.	74
Graf č. 10: Způsob působení extremistických hnutí na respondenty.....	75
Graf č. 11: Ztotožnění respondentů s myšlenkami extremistických hnutí.....	76
Graf č. 12: Účast respondentů v extremistické skupině.....	76
Graf č. 13: Důvody respondentů se ztotožněním se s myšlenkami extremismu.	77
Graf č. 14: Vliv okolí na vývoj dětí a mládeže.	78
Graf č. 15: Ovlivnění vývoje rodinnými okolnostmi.....	78
Graf č. 16: Vliv extremistických názorů rodiče na výchovu.	79
Graf č. 17: Situace ve společnosti a vznik extremistických hnutí80	
Graf č. 18: Bydliště respondentů.	80
Graf č. 19: Extremistické akce III. čtvrtletí 2013.	92
Graf č. 20: Akce podle pořadatele.	92

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Vlajka neonacistů v Evropě (runa života).	95
Obr. 2. Symbol kříže a vlajka Ku Klux Klan.....	95
Obr. 3. White Justice.....	95
Obr. 4. Krev a čest, závadnost symbolu je dán trigram – nahrazujícím spojkou „a“ ..	96
Obr. 5. Mezinárodní hnutí Hammerskins.	96
Obr. 6. Národní odpor.....	96
Obr. 7. Symbol české odnože skinheads.....	97
Obr. 8. Znak hnutí skinheads.	97

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Akce extremistických hnutí a protesty v sociálně vyloučených lokalitách pořádaných ve III. čtvrtletí 2013

Příloha č. 2 – Znak a působiště OMCG (nezákonných motocyklových gangů) na území ČR

Příloha č. 3 – Symbolika se zjevným rasovým motivem

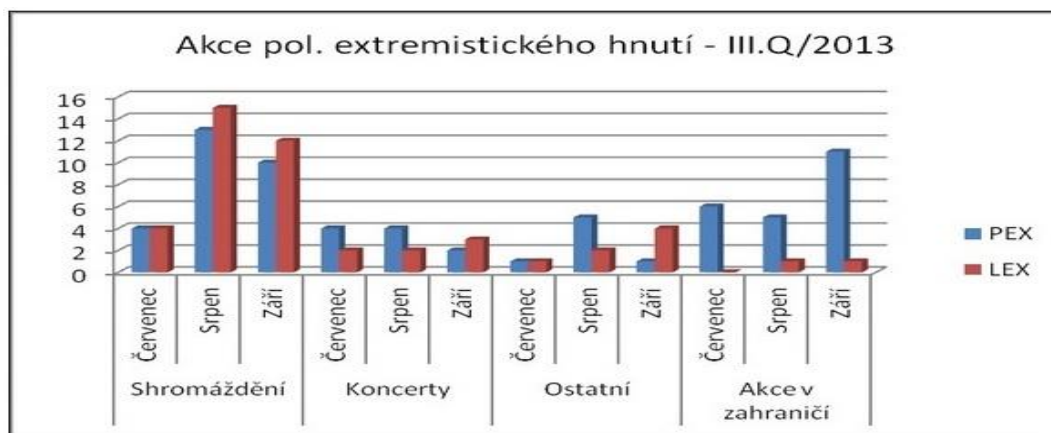
Příloha č. 4 – Symbolika – skrytý rasový podtext

Příloha č. 5 – Symbolika – Kombinovaná podoba, tolerována společností

Příloha č. 6 - Dotazník

PŘÍLOHA Č. 1: Akce extremistických hnutí a protesty v sociálně vyloučených lokalitách pořádaných ve III. čtvrtletí 2013

Graf č. 19: Extremistické akce III. čtvrtletí 2013

Zdroj: Policejní noviny – souhrnná situační zpráva.¹¹⁶

Graf č. 20: Akce podle pořadatele

Zdroj: Policejní noviny – souhrnná situační zpráva.¹¹⁷

¹¹⁶ *Policejní noviny* [online]. ©2013 [cit. 2014-21-02] Dostupné z: <http://www.policejninoviny.cz/extremismus-souhrnna-situacni-zprava-3-ctvrtlet-ri-roku-2013.html>

¹¹⁷ *Policejní noviny* [online]. ©2013 [cit. 2014-21-02] Dostupné z: <http://www.policejninoviny.cz/extremismus-souhrnna-situacni-zprava-3-ctvrtlet-ri-roku-2013.html>

PŘÍLOHA Č. 2: Znak a působíště OMCG (nezákonných motocyklových gangů) na území ČR

Znak a působíště OMCG na území ČR

(národní znak HAMC BOHEMIA)

V ČR se nachází tři chaptery (pobočky) HAMC BOHEMIA:

- První zleva znak HAMC BOHEMIA chapter PRAGUE – sídlo PRAHA, ZBRASLAV, ZA DÁLNICÍ, 1329.
- Uprostřed HAMC NOMADS BOHEMIA – sídlo CHLUM SVATÉ MĀŘÍ, VÍTĚZSLAVA NEZVALA 217, okres SOKOLOV.
- Vpravo HAMC OSTRAVA chapter OSTRAVA – sídlo OSTRAVA, ZÁBŘEH, PÍSKOVÉ DOLY, ŘÍČNÍ 59.

Od července 2007 se podporovatelský MC klub VIPERS MC CZECH – sídlo ZLÍN, stal hangarroundclub (čekatelský klub) HAMC BOHEMIA, který aspiruje na status čtvrtého českého HAMC.

Podporovatelské motocyklové kluby na území ČR

„Supports 81“ (8 = H, 1 = A – HA = HELLS ANGELS)

(podporují a jsou zcela loajální vůči HAMC BOHEMIA)

Kluby s přiděleným statusem „MC“ od HAMC BOHEMIA

WILD HORDE MC CZECH
České Budějovice

PEGAS GANG MC
PRAGUE – Praha

FULL OF ENERGY MC
CZECH - Neratovice

ENOLA GAY MC
HIGHLANDS – Brno

BLACK SHADOWS MC
DĚČÍN

FIGHTING STORMS MC
CZECH REP. – Masečín

BLACK DRAGONS MC
CZECH REP. – Olomouc

BLACK CATTLE MC
TURNOV

ASTACUS MC
RAKOVNÍK

MAXXL MC CZECH
Veleň (Pha – východ)

COBRA MC CZECH
- Tachov

VIKINGS MC CZECH
REP. - Přerov

WARRIORS MC PILSEN
Plzeň

PIT BULLS MC CZECH
- Brandýs nad Labem

FALCON MC SOK.
- Sokolov

VAMPIRES MC CZECH
Znojmo

Zdroj: Interní materiál policie ČR.¹¹⁸

¹¹⁸ Interní materiály Policie České republiky.

PŘÍLOHA Č. 3: SYMBOLIKA SE ZJEVNÝM RASOVÝM MOTIVEM

Obr. 1. Vlajka neonacistů v Evropě

(runa života)

Zdroj: ÚOOZ¹¹⁹

Obr. 2. Symbol kříže a vlajka Ku Klux Klan

Zdroj: ÚOOZ¹²⁰

Obr. 3. White Justice

Zdroj: Mareš – Extremismus jako bezpečnostní hrozba.¹²¹

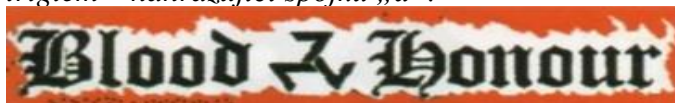
¹¹⁹ *Útvary-pcr* [online]. ©2013 [cit. 2014-16-02]. Dostupné z: <http://www.utvary-pcr.wz.cz/jednotky/specialni%20utvary/uooz/symbolika.htm>

¹²⁰ *Útvary-pcr* [online]. ©2013 [cit. 2014-16-02]. Dostupné z: <http://www.utvary-pcr.wz.cz/jednotky/specialni%20utvary/uooz/symbolika.htm>

¹²¹ MAREŠ, Miroslav. SVOBODA, Ivo. STEHLÍK, Eduard. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2011. s. 54

PŘÍLOHA Č. 4: SYMBOLIKA – SKRYTÝ RASOVÝ PODTEXT

*Obr. 4. Krev a čest, závadnost symbolu, je dán
trigiem – nahrazující spojku „a“.*

Zdroj: Chmelík – Symbolika extremistických hnutí.¹²²

Obr. 5. Mezinárodní hnutí

Hammerskins

Zdroj: Mareš – Extremismus jako bezpečnostní hrozba.¹²³

Obr. 6. Národní odpor

Zdroj: Mareš – Extremismus jako bezpečnostní hrozba.¹²⁴

¹²² CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. 1. vyd. Praha: Armex, 2000. s. 63

¹²³ MAREŠ, Miroslav. SVOBODA, Ivo. STEHLÍK, Eduard. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2011. s. 54

¹²⁴ MAREŠ, Miroslav. SVOBODA, Ivo. STEHLÍK, Eduard. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2011. s. 55

PŘÍLOHA Č. 5: SYMBOLIKA – KOMBINOVANÁ PODOBA, TOLEROVÁNA SPOLEČNOSTÍ

*Obr. 7. Symbol české
odnože skinheads*

Zdroj: Chmelík – Symbolika extremistických hnutí.¹²⁵

*Obr. 8. Znak hnutí
skinheads*

Zdroj: Chmelík – Symbolika extremistických hnutí.¹²⁶

¹²⁵ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. 1. vyd. Praha: Armex, 2000. s. 95

¹²⁶ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. 1. vyd. Praha: Armex, 2000. s. 95

PŘÍLOHA Č. 6: DOTAZNÍK

Dobrý den,

mé jméno je David Fejta, studuji 3. ročník bakalářského studia, studijního oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně a Institutu mezioborových studií v Brně. V souvislosti s ukončením studia zpracovávám bakalářskou práci na téma „**Extremismus v České republice po roce 1989 a jeho vliv na dospívající mládež**“. Součástí práce je i tento krátký dotazník zaměřený na existenci extremistických hnutí a vliv extremistických názorů na vývoj dospívající mládeže. Celý dotazník je zcela anonymní a údaje z něj získané budou užity jen pro účely této práce. Prosím, abyste dotazník vyplňovali bez obav, upřímně a sami za sebe. Vybranou odpověď označte **KŘÍŽKEM**.

Dotazník

1. Vaše pohlaví?

Chlapec

Dívka

2. Do jaké věkové kategorie patříte?

Do 15 let (včetně)

16-17 let

18 (včetně) a více

3. Co si představíte pod pojmem extrémní či radikální?

Volná odpověď:

4. Máte pocit, že by měla být větší informovanost o extremismu? (Prostřednictvím medií, knih, besed...)

Ano myslím, rád/a bych se dozvěděl/a více

Ne, jsem dostatečně informován/a

Nevím, nepříjde mi to důležité

5. Existují podle Vašeho názoru v České republice extremistická hnutí či skupiny?

- Ano
- Ne
- Nevím

6. Jaké extremistické hnutí a skupiny v České republice podle Vašeho názoru převládají?

- Pravicová
- Levicová
- Sekty
- Ekologická
- Teroristická
- Jiná

7. V jakém prostředí jste se setkal/a s projevy extremismu?

- Rodina
- Škola
- Parta
- Sdružení
- Sportoviště
- Jinde

8. Je prosazování zájmů extremistických hnutí a skupin prospěšné naší společnosti?

- Ano
- Ne
- Nevím

9. Ovlivňují extremistická hnutí a skupiny děti a mládež?

- Ano
- Ne
- Nevím

10. Jakým způsobem extremistická hnutí a skupiny ovlivňují děti a mládež?

☐ Násilím	☐ Názory
☐ Kulturně	☐ Partou
☐ Seberealizací	☐ Příklady - vzory

11. Jsou vám blízké myšlenky některého extremistického hnutí či skupiny?

- Ano
- Ne

12. Jste členem/členkou (sympatizantem) nějakého extremistického hnutí či skupiny?

- Ano
- Ne

13. Co vede mládež ke ztotožnění se s myšlenkami extremismu? Můžete volit více odpovědí.

☐ Nevhodná výchova	☐ Přesvědčení
☐ Vliv kamarádů a okolí	☐ Únik z reality
☐ Pocit síly a jistoty ve skupině	☐ Nedostatečný zájem rodičů
☐ Uvolnění agrese	☐ Média
☐ Pomsta	☐ PC hry / a násilí v nich obsažené
☐ Nedostatek jiných aktivit	☐ Jiné

14. Má rodina, škola, vrstevníci, podle Vašeho názoru vliv na vývoj dětí a mládeže?

- Ano
- Ne

15. Jakým způsobem rodina ovlivňuje vývoj jedince?

☐ Úplná / neúplná rodina	☐ Složení rodiny
☐ Názory	☐ Zájem / nezájem o jedince
☐ Vzdělání rodičů	☐ Společně strávený volný čas

16. Vychovává rodič s extremistickými názory, podle těchto názorů i své děti?

- Ano
- Ne
- Nevím

17. Má podle Vašeho mínění celková atmosféra uvnitř naší společnosti vliv na vznik extremistických uskupení?

- Ano
- Ne
- Nevím

18. Bydlíte ve městě, na vesnici nebo samotě?

- Město
- Vesnice
- Samota